Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

№ 170 (20. 437) • 1989 йил 21 июль, жума • Баҳоси 3 тийин.

М. С. Горбачев Рауль Манглапусни қабул қилди

Суҳбат бошланиши олдидан. ТАСС — УзТАГ телесурати.

19 июль куни М. С. Горбачев Филиппин Республикаси ташқи ишлар секретари Р. Манглапусни қабул қилди. У М. С. Горбачевга Президент К. Акинонинг шахсий мактубини топширди.

М. С. Горбачев меҳмон билан саломлашиб, унинг СССРга қилган биринчи расмий ташрифини Совет-Филиппин муносабатларидаги муҳим воқеа, деб таърифлади. Биз бу мамлакат билан кейинги йилларда вужудга келиб, ривожлана бошлаган алоқаларни қадрлаймиз. Совет-Филиппин муносабатларини яхшилаш иккала мамлакат, Осиёда ва Тинч океанида тинчлик ҳамда хавфсизлик манфаатларига мос бўлиб тушади.

Совет Иттифоқи, деди сўзини давом эттириб М. С. Горбачев, Осиё-Тинч океан регионида содир бўлаётган жараёнларга катта аҳамият беради. Бу жараёнлар ривожланиб, ижобий йўналиш касб этмоқда. Биз мана шу жуда катта ва мураккаб региондаги истисносиз барча мамлакатлар билан ҳамкорлик қилишга тайёрмиз. СССР мана шу умумий ёндашув асосида Осиё-Тинч океан регионидаги ҳарбий қарама-қаршиликни камайтириш йўлида амалий қадамлар қўйди, давлатларнинг хавфсизлигини мустаҳкамлашга ишонч чораларига, маҳаллий можароларни бартараф этишга тааллуқли бўлган ҳар қандай масалаларни барча манфаатдор мамлакатлар билан муҳокама қилишга тайёрдир.

Р. Манглапус Совет-Филиппин муносабатларининг янгича руҳини қайд этиб, Президент Акино, Филиппин ҳукумати Совет Иттифоқи билан сиёсий мулоқотни ҳамда турли соҳаларда, жумладан илм-фан, техника, маданият соҳасида ҳамкорликни ривожлантиришдан манфаатдор эканликларини билдирди. У Президент К. Акино келгуси йилда СССРга ташриф буюриш ниятида эканини тасдиқлади.

М. С. Горбачев Совет Иттифоқида Филиппин Президенти шодиёна кутиб олинишини айтди, К. Акинога салом ва энг яхши истаклар топширишни илтимос қилди.

Суҳбат рўй-ростлик ва ҳамжиҳатлик руҳида ўтди.

Унда КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР ташқи ишлар министри Э. А. Шеварднадзе қатнашди.

(ТАСС).

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бюросида

20 июль куни Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бюросининг навбатдаги мажлиси бўлди. Мажлисда Фарғона областидаги фожиали воқеалар ҳамда партия, совет ва ҳуқуқни муҳофаза қилиш органларининг масъулияти тўғрисидаги масала тингланди.

(Ушбу масалага доир қарор, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети комиссиясининг хати матбуотда тўла-тўкис эълон қилинади).

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бюроси Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва Министрлар Советининг ўзбек халқига, республиканинг барча аҳолисига Мурожаатномаси текстини маъқуллади.

Бюро мажлисида ижтимоий-сиёсий тусдаги бошқа масалалар ҳам кўриб чиқилди.

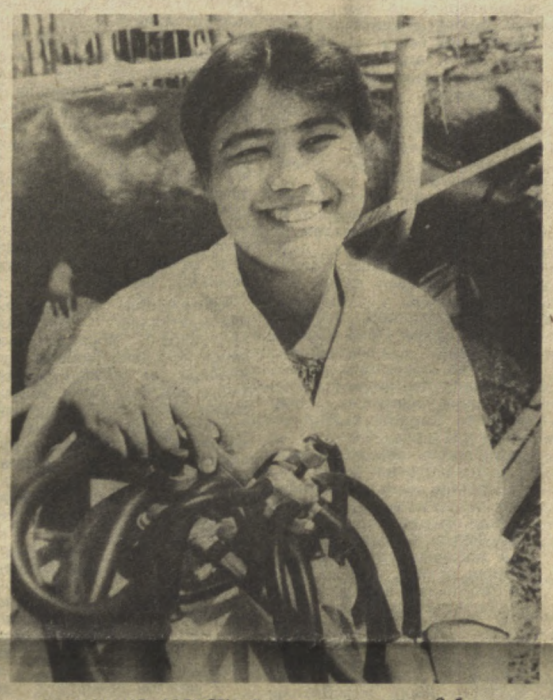

САМАРҚАНД ОБЛАСТИ. Хатирчи районидаги «Ўзбекистон» колхозида илғор сут соғувчи Марҳабо Ўрнова ҳамиша пешқадамлар сафида. У ўз боқимидаги 15 та сигирни меҳр билан парваришлаётгани туфайли уларнинг ҳар биридан кунига 8—9 килограммдан сут соғиб олаётир. Унинг нияти — ҳар бир говмишдан йил охиригача соғиладиган сут миқдорини 3 минг килограммданга етказиш.

А. ЭЛМУРОДОВ сурати.

• Агросаноат хабарлари

ДУРКУН ҒЎЗАЛАР

✦ Пастдарғом районидаги XIX партия конференцияси номли колхозининг Бобомурод Дўстмуродов бошлиқ бригадаси аъзолари ғўза парваришида илғорлик қилишаётир. Сифатли ишлов берилиб, оби-тобида суғорилаётган ғўзалар дуркун бўлиб ўсмоқда.

Экиннинг баравж ривожланишида «шарбат» сувининг самараси катта бўлаётти. Шунинг учун экинни «шарбат»га қондириш, маҳаллий минерал ўғитлар билан озиқлантиришга алоҳида эътибор берилаётир.

Ғўза қатор ораларига ишлов беришда моҳир механизаторлардан Нормамат Дўстмуродов ва Қўчқор Элмуродовларнинг ғайрат-шижоати таҳсинга лойиқ. Мели Абдуназаров, Азамат Ёрқулов сингари тажрибали сувчилар ўсимликни учинчи марта қондириб суғориштирди. Шунинг учун ҳам барча пайкаллардаги ғўзалар мўл ҳосил тўпламоқда.

Р. МУҲАММАДИЕВА.

ЙИЛЛИК ПЛАН БАЖАРИЛДИ

● Яккабоғ районидаги «Қизил Ўзбекистон» колхозининг Толиб Ваҳобов мудирлик қилаётган бўрдоқичилик фермаси коллективи чорвачилик маҳсулотлари ишлаб чиқариш ва давлатга сотишни кўпайтириш борасида самарали меҳнат қилиб, қувончли ютуқларни қўлга киритмоқда.

Улар яқинда тайёрлов пунктига планда кўзда тутилган 126 тонна ўрнига 127 тонна семиз бўрдоқи гўшти етказиб бериб, йиллик планларини ошириб бажардилар. Гўштга топширилган ҳар бир қорамолнинг тирик вазни 385—400 килограммни ташкил этди.

Шунингдек, хўжаликнинг азамат галлакорлари ҳам 136 гектар сугориладиган майдонларнинг ҳар гектаридан 38 центнердан ҳосил йиғиштириб олдилар.

Ҳ. ТУРДИЕВ.

М. С. Горбачев Федерико Майор билан учрашди

19 июль куни М. С. Горбачев Кремлда Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг маориф, фан ва маданият масалалари билан шуғулланувчи ташкилоти (ЮНЕСКО) Бош директори Федерико Майор билан учрашди.

Суҳбатдошлар 1986 йилда Ф. Майор Иссиққўл анжуманининг асосчиларидан ва фаол қатнашчиларидан бири сифатида СССРга келган пайтида ва 1987 йилда инсониятнинг омон қолиши ва ривожланиши учун халқаро фонд таъсис этилиши муносабати билан учрашган эдилар.

Аввал бошданоқ суҳбат жаҳон ҳамжамиятини тўлқинлантириб турган муаммолар хусусида ақл-заковат руҳидаги қизғин фикрлашув тусини олди. Суҳбат ўзаро мойиллик, бир-бирига ҳурмат, ҳамжиҳатлик руҳида ўтди.

М. С. Горбачев ҳозирги босқичда қайта қуриш концепцияси ҳаёт синовидан ўтаётганини гапириб берди. Жамиятдаги сиёсий жараёнлар тез ривожланмоқда. Бу жараёнлар ҳатто бошқа соҳалардаги, жумладан, экономикадаги жараёнлардан илгарилаб кетмоқда. Бу эса янги талаблар пайдо бўлишига, кайфиятларнинг кескинлашувига олиб бормоқда. Мана шундай шароитда кемани тўғри йўлдан бошлаб юра оладиган, унинг оғишига йўл қўймайдиган бирдан-бир куч бўлмиш партиянинг оқилона ва изчил сиёсати, айниқса, муҳимдир.

Ҳозир қайта қуриш энг қийин, нозик пайтдан ўтмоқда. Бинобарин, партия ўз ролини бажариши: ҳамма кучлар — ишчилар синфини, деҳқонларни, зиёлиларни, «расмий» ва «норасмий» ҳаракатларни, мамлакатдаги жамики жонзотни, қайта қуриш, жамиятни революцион янгилаш қайфиятидаги ҳаммани жипслаштириши лозим.

1917 йилнинг октябрида барпо этила бошлаган жамиятда инсон ўзини яхши ҳис этиши, унинг моддий ва маънавий эҳтиёжлари тўлиқроқ қондирилиши учун интилямиз.

Ўзаро боғлиқ, яхлит бўлган ҳозирги дунёга бизнинг қарашимиз — қайта қуришнинг бошқа жиҳатидир. Биз янгича сиёсий тафаккур деб атаётган нарса мана шунинг ўзидир. Башарти сиёсат маънавий жиҳатдан илмий билимлар билан бойитилмаса, инсонпарварликка, умумбашарий қадриятларга асосланган янги халқаро муносабатларни ҳосил қилиб бўлмайди. Катта ва мўътабар ақлзаковат соҳибларини бирлаштириб турган ЮНЕСКО бу соҳада ўзининг салмоқли сўзини айтиши мумкин.

Ф. Майор бу фикрни қувватлади. Қайта қуриш туфайли Совет Иттифоқи дунёда жуда катта маънавий обрў-эътибор қозонди, деб таъкидлади у. Қайта қуриш СССР учунгина аҳамиятли бўлиб қолмай, у халқаро муносабатларни соғломлаштириш нуқтаи назаридан ҳам зарурдир.

Ф. Майор ҳозирги вақтда ЮНЕСКО фаолиятининг асосий соҳалари ҳақида, ташкилотнинг 90-йилларга мўлжалланган тадбирлари ва программаларини ишлаб чиқиш соҳасида сарфланаётган кучғайратлар тўғрисида гапириб берди. Ғап, жумладан, инсон шахсини камол топтиришнинг, атроф-муҳитни муҳофаза қилишнинг ва табиий офатларга қарши курашишнинг илмий концепциялари ҳақида, ЮНЕСКОнинг ақлзаковат имкониятларини ошириш йўлидаги бошқа қадамлари тўғрисида бормоқда.

М. С. Горбачев ЮНЕСКОнинг турли программаларида фаол қатнашишдан, шу халқаро ташкилот билан алоқа ва ҳамкорликни ривожлантиришдан Совет Иттифоқининг манфаатдорлигини таъкидлади.

Учрашувда КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР ташқи ишлар министри Э. А. Шеварднадзе, шунингдек, КПСС Марказий Комитети Бош секретарининг ёрдамчиси И. Т. Фролов қатнашдилар.

(ТАСС).

Суҳбат пайти. ТАСС — УзТАГ телесурати.

ҚАЙТА ҚУРИШГА ҲАЛАЛ БЕРАЁТГАН ИЛЛАТЛАР

ЙЎЛ БЎЛСИН?..

✦ Поп районидаги «Чоркесар» ихтисослаштирилган совхози ходимлари эришилган натижалар» билан чекланадиганлардан эмас. Ўзингиз ўйлаб кўринг, агар ўтган бутун бир йил давомида уларда 37 кўзи ва 28 улоқ нобуд бўлган бўлса, шу йилнинг фақат олти ойида улар 58 та кўзи билан 140 та улоқдан айрилишди.

Бошқа кўрсаткичлар ҳам бундан яхши эмас. Ўтган йили кўзиларнинг фақат 63 процентини, улоқларнинг эса 88 процентини сақлаб қолишга муваффақ бўлинди. Бу йўқотишлар ўрнини чорвадорлар шу йилги кўзилатиш мавсумида тўлдирмоқчи эдилар. Лекин истак билан унинг эмалга ошиши ўртасида ер билан осмонча фарқ бор. Бу йил планда белгиланганидан 171 кўзи ва 595 улоқ кам олинди.

Адолат юзасидан шуни айтиб ўтиш лозимки, бундай «муваффақият»ларга эришишда агросаноат ходимларининг ҳиссаси катта бўлди. Чиройли рақамлар кетидан қувиб, улар чорва сонини кўпайтиришни талаб қилишяпти. Лекин хўжаликда озуқа базаси йўқ. Бу йил минг тоннадан сал кўп, яъни зарур бўлган миқдордан беш марта кам ем-хашак тайёрланади.

Ана шундай шароитда 26 минг бош кўй-қўзи-ю эчкилоқни боқиш ўзини оқлармикин? Жониворлар ниҳоятда ориқлиги туфайли хўжалик гўшт топшириш планини бажара олмаётганлиги равшан. Область агросаноат ходимлари миқдор кетидан қувишни тўхтатиш вақти келмадимикан, дея ўйлаб кўрсалар ёмон бўлмасди. Улар рақам кетидан қувишга шунчалик қизикиб кетишганки, оқибатда мақсадга яқинлашиш ўрнига аксинча, ундан узоқлашаётганликларини пайқамай ҳам қолдилар.

Н. ХУЖАЕВА, УзТАГ мухбири.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ БИРИНЧИ СЕССИЯСИДА

19 июль куни эрталаб соат 10 да Кремлда СССР Олий Советининг сессияси ўз ишини давом эттирди.

Раислик қилувчи **М. С. Горбачев** палаталарнинг қўшма мажлисини оча туриб, кун тартибида СССР халқ депутатларининг съезди СССР Олий Советига юклаган топшириқларни бажаришга оид ишларни ташкил этиш тўғрисидаги масала борлигини айтди. А. И. Лукьянов доклад қилади.

Аммо, ўйлайманки, Олий Советда аввало Кузбасс ва Донбассда вужудга келган конкрет сиёсий вазият тўғрисида гаплашиб олиш керак, деб таъкидлади раислик қилувчи. Ана шу регионлардаги аҳвол мураккаб бўлиб, бугунги кунда ҳам ҳамон кескин бўлиб турибди.

Кемеровода комиссия маҳаллий партия, совет органлари билан биргаликда, областдаги иш ташлаш комитети билан биргаликда шу жойнинг ўзида ҳал этилиши лозим бўлган барча энг зарур масалаларни кўриб чиқди. Комиссия билан иш ташлаш комитети ўртасида яхши амалий муносабат вужудга келди. Бундай вазиятда Кузбасс тараққиётида тўпланиб қолган қийин муаммоларни муҳокама қилиш мумкин.

Ишчилар кескин вазиятда ҳамон масъулиятни ҳис этиб, интизом билан уюшқоқлик кўрсатмоқдалар. Жиноятчилик ва мастлар деярли йўқ. Вино магазинлари ёпиб қўйилган. Ишчилар синфи ғоят юксак уюшқоқлик кўрсатмоқда.

Шу билан бирга кўпгина масалалар пухта ўрганиб чиқишни тақозо этишни ҳам айтиб ўтмоқ керак, шахтёрлар эса шу заҳотиёқ жавоб олишни истайдилар. Кузбассда рўй берган вазият тушунарлидир, бироқ реал имкониятларни ҳисобга олиш лозим. Бир қанча масалаларга жавоб қайтариш учун бир неча ҳафта, уларни пухта ўрганиб чиқиш учун бир ой зарур. Гарчи забастовка комитети бу жуда катта масалалар эканлигини ва уларни бирданига ҳал этиб бўлмаслигини тушунсада, шахтёрлар бунга ҳозирча рози бўлмаётганлари кўриниб турибди. Ҳозир комиссия ва область забастовка комитетининг аъзолари сўзга чиқаётган митингларда ана шу муаммолар муҳокама қилинмоқда.

Вужудга келган аҳвол иқтисодий жиҳатдан ҳам, сиёсий жиҳатдан ҳам қанчалик мураккаб эканлигини ҳам мангиз биласиз. Унинг тасдиғи сифатида мамлакат ҳозирнинг ўзидаёқ бир миллион тоннадан кўпроқ кўмир олмаганлигини айтмоқчиман — бундай қолоқликнинг ўрнини тўлдириб бўлмайди.

Бундан ташқари Донбасс ҳам Кузбассга қўшилди. Бугунги кунда у ердаги бир қанча шахталарда иш тўхтатиб қўйилган. Кеча кечқурун биз Н. И. Рижков билан у ерга телеграмма юбордик. Телеграммада Кузбассга оид қабул қилинадиган барча тадбирлар умумтармоқ аҳамиятига эга бўлиши ва Донбасс кончиларига ҳам жорий этилиши тушунтириб берилган. Бу тўғри, деб ўйлайман. Гап масала меҳнат стажини ҳисоблаш тўғрисида бормоқда. Афтидан мунозаралардан бирида кимдир шахтёрларга улар шу пайтгача бўлганидек 10 йил эмас, балки 15 йил ишлаган тақдирда махсус пенсия берилиши керак, деган гаплар айтган кўринади. Кимдир шундай ғап тарқатган ва бу ғап шахтёрлар қулогига етган. Аммо расмий нуқтаи назар шундай — илгари 10 йил бўлган бўлса, ҳозир шундайлигича қолади. Тунги сменада ишлаганлик учун ҳақ тўлаш тўғрисидаги масала ўртага қўйилмоқда.

Кимлардир темир йўл машинистларини 1 августдан бошлаб забастовкага қўшилишга даъват этаётганлиги тўғрисида маълумотлар олинмоқда. Бундай вазиятда биз вазминликни сақлаб қолишимиз, аммо кўнгилчанлик қилиб, бекор ўтирмаслигимиз керак. Шу муносабат билан биз партия Марказий Комитети номидан барча партия комитетларига мурожаат қилиб, улар ҳозирги пайтда одамлар билан фаол иш олиб боришларини ва энг аввало, Марказий Комитет, Олий Совет, ҳукумат воқеаларнинг бундай ривожланиши биз белгилаб олган ва ҳал этишга киришган жуда катта режаларни рўёбга чиқаришни хавф остига қўяди, деб хавотирланаётганлигини меҳнаткашларга етказишларини айтдик. Бу энг аввало иқтисодий, социал соҳага тааллуқлидир. Мамлакат вазиятни қўлдан бой бермаслик учун қандай усуллари қўлланиш кераклиги тўғрисида ўйлаш лозим бўлган вазиятга тушиб қолиши мумкин. Ўртоқлар бунга хоҳлайдими ёки йўқми, вужудга келган вазият биз амалга ошираётган барча ишларга зарба бериши мумкин.

Балки бу кимгадир қўл келаётгандир. Кемеровода коммунизм ва социализмни бир ёқлик қилиш ҳақида чақириқлар пайдо бўлиб қолди, аммо ишчилар бу шиорларни қатъият билан рад этдилар. Кескинликдан ва ишчиларнинг норозилигидан фойдаланишга уринаётган, ўзларининг экстремистик ва антисоциалистик шиорларини пеш қилаётган «жарчилар ҳам пайдо бўлиб қолди». Масала жуда жиддий. Гапимизни ишчилар эшитадилар ҳамда Олий Совет, партия органлари ва ҳукуматнинг ташвишлари моҳиятини англаб оладилар, деб умид қиламан.

Назаримда, жуда кескин шаклда юзага чиққан бўлса ҳам ишчиларнинг ташвиши идрок қилиниши ва улар кўтарган барча масалалар кўриб чиқилиши керак. Аммо биз экономика, социал ва маданий соҳаларда, миллатлараро муносабатларда, сиёсий жараёнда етилган масалаларни фақат қайта қуриш йўлларидагина ҳал эта олишимизни тушуниб етишимиз керак. Агар кимки, гўё ҳукумат, эндиликда эса Олий Совет ресурсларни ушлаб турибди ва халқ манфаатлари йўлида фойдаланилиши лозим бўлган ушбу ресурсларни бошқа мақсадларга йўналтирмоқда, деб ўйласа янглишган бўлади. Назаримда, кузбасслик ишчилар бунинг ҳаммасини ҳис этиб туришибди. Ортиқча запаслар ўз ёқда турсин, ҳозирги ҳолда ишга солиниши ва мушкулни осон қилиши мумкин бўлган қандайдир номаълум запаслар ҳам мамлакат қўлида йўқ. Ресурслар ва имкониятларни фақат қайта қуриш йўлларида ҳамда қайта қуриш доирасида амалга оширилаётган ўзгаришларни қатъият билан рўёбга чиқарибгина олиш мумкин, бунинг кузбасслик ишчилар тушуниб турибдилар ва мен буни жуда юксак қадрлайман.

Одамлар масалани қатъият билан ўртага қўйдилар — мен ҳам буни қўллаб-қувватлайман, Олий Совет ҳам қўллаб-қувватлайди деб ўйлайман, —шошилинч тусдаги ва ҳал этилиши учун имкониятлар бор бўлган барча масалаларни шак-шубҳасиз ҳал қилиш лозим. Муайян муддатга мўлжалланган бошқа масалаларни кўриб чиқиш ва янги имкониятлар пайдо бўлишини ҳисобга олиб қарорлар қабул қилиш керак. Уларни маркада ҳам, жойларда ҳам албатта назорат остига олиш керак. Ишчиларнинг ўзлари ҳам назорат қилишсин.

Кузбассдаги воқеалар шундан далолат бериб турибдики, ҳақиқатан ҳам жойларда ислоҳот — мен буни Ижор заводи ишчилари, ленинградликлар билан суҳбат чоғида ҳам, Ленинградда область партия комитети аъзолари билан суҳбатлашганимда ва уларнинг нутқларини тинглаганимда ҳам ҳис этдим — юқорида масалаларнинг ҳал этилмаганлиги ҳам жойларда ишларни қатъият билан ўзгартириш истаги бўлмаётганлигига ҳам тақалиб турибди.

Шуни айтишим керакки, ишчилар безовта бўлишаётганида жон бор. Улар қатъият билан ислоҳотни давом эттириш кераклигини айтмоқдалар ва уларни қўллаб-қувватлаш лозим. Бу жуда муҳимдир. Одамлар ислоҳотни давом эттириш тарафдоридирлар. Кузбассликлар шахталарда корхоналарнинг ҳуқуқи йўқлиги учун норозилар ва шу ҳуқуқларни талаб қилмоқдалар. Улар хўжалик юритишни, яхшироқ ишлашни, яхшироқ натижаларга эришишни ва шу асосда даромадларни кўпайтиришни ва даромадларни омилкорлик билан сарфлаб иш ҳақининг оширилишини, энг асосийси эса социал қайта қуриш программасини авж олдириш ва рўёбга чиқаришни истайдилар. Бу масалашнг тўғри қўйилишидир. Аммо, ишнинг тўхтатилиши, Кузбасс ва Донбассдаги энергетика корхоналарининг иши тўхтаб қолиши, бунинг устига агар яна темирйўлчилар ҳам қўшилгудек бўлсалар, бу жуда мушкул иқтисодий, социал ва сиёсий оқибатларга олиб келиши мумкин. Бутун масъулиятни зиммага олиб, бу бизнинг йўлимиз эмас, дейишимиз керак. Ўзгаришлар йўлидан бориш, қаршилик қаердан чиқишидан қатъи назар уни бартараф этиш, экономиканинг етилган масалаларини, социал муаммоларни яна ҳам тезроқ ҳал этиш, янги натижаларга, яна ҳам юксакроқ унумдорликка ва иқтисодий самарадорликка эришиш керак. Бу бизнинг йўлимиздир. Шунинг учун ҳам ҳузурингизда гапиришга даъват этган фикрларга сиз ҳам қўшиласиз, деб умид қилишни истар эдим.

Минбарга макеевкалик депутат **А. Н. Саунин** чиқади. У Донбассга бориб, кончилар билан учрашганини ва ҳозиргина қайтиб келганини айтди. У ерда вазият мураккаб бўлиб турибди: агар кеча 20 та шахта ишламаган бўлса, бугун эрталаб 58 та шахта ишламай қўйди. Нотиқ, айни вақтда ишчилар синфи уюшқоқлик кўрсатаётганлигини, шаҳарда жамоат тартибини бузиш ҳоллари йўқлигини, кончиларни сиёсий шиорлар билан чиқишга тойдириб юборишга уринишларга зарба берилаётганлигини таъкидлади. Ушбу воқеаларнинг сабаблари хусусида ўз фикрини айтар экан, депутат Кузбасс атрофида содир бўлган вазият сабабли Донецк кончилари умуман мамлакат бўйича эмас, фақат битта регион хусусидагина қарорлар қабул қилинади, деб ташвишга тушганликларини айтди.

Донбассда илгари сурилган талабларнинг барча 55 банди адолатлидир, деди нотиқ. Ушбу талаблар тармоқда ва регионда тўпланиб қолган муаммолар оқибатидир. Бир қанча масалалар ўша жойда ҳал этилди. Аммо, бир қанча йирик муаммоларни ҳукумат кўриб чиқиши керак. Депутат шу масала хусусида Н. И. Рижков билан учрашганлигини айтди. Барча масалаларни дарҳол ҳал этиш мумкин эмаслигини тушуниб олиш зарурлиги таъкидланди. Аммо кончилар бунинг учун аниқ, конкрет муддатлар айтилишини кутиб турибдилар. Кузбассда ишлаётган комиссия тармоққа тааллуқли бир қанча қарорларни қабул қилди, булар орасида, жумладан, тунги ва кечки сменаларда ишлаганлик учун қўшимча ҳақ тўлаш, ягона дам олиш куни таъсис этиш тўғрисидаги қарорлар ва бошқа қарорлар бор.

Муҳокама қилинаётган вазият муносабати билан нотиқ қуйидагиларни таъкидлади: давлат ҳокимияти олий органининг депутатлари мамлакат тақдири учун масъулиятни ғоят ҳис этишлари, ўткир муаммолар хусусида конкрет қарорлар ишлаб чиқиш ва қабул қилишга асосий эътибор беришлари керак. У босқичларнинг зарурлиги ва ўзгаришларни аста-секин амалга ошириш кераклиги тўғрисидаги тезисни танқид қилди. Шу таҳлитда иш тутиш бизга зарар келтиради. Ҳамонки, устун йўналишлар белгилаб олинган экан, шу йўналишларда қатъият билан ҳаракат қилиш керак.

Депутат Донбасс кончиларига мурожаат қилар экан, уларни ақл-идрок билан иш тутишга, иш ташлашнинг ҳар бир куни неча миллионлаб сўмларнинг совурилишига олиб келишини тушуниб олишга даъват этди, бу маблағлар иш ташлаганларнинг талабларини амалга оширишга сарфланиши мумкин эди.

Ўз номини айтмаган депутат Олий Совет номидан иш ташлаганларга мурожаат қилиб, уларни, иш бошлашга даъват этишни таклиф қилди. Улар ҳозирги аҳволнинг мураккаблигини ҳис этишлари, ўз ҳаракатларининг оқибатлари хусусида ўйлаб кўришлари керак, мамлакатда кетма-кет иш ташлашлар бўлишига йўл қўйиб бўлмайди.

Депутат **Г. Ф. Лежейко** металлурглар учун асосий хом ашёни бераётган кончилар ҳам ер остида ишлаётганликларига эътиборни қаратди. Лекин уларнинг кўпчилиги кўмир қазиб олувчилар фойдаланаётган имтиёзлардан ҳам маҳрумдирлар. Бу ерда шахтёрларнинг аҳволи ҳақида ташвиш билан гапирилмоқда. Лекин металлургия эҳтиёжи учун ишлаётган кончиларни ҳам унутмаслик керак. Кузбасс ва Донбассдаги иш ташлашлар сабабли металлургия корхоналари тўхтаб қолиши мумкин. Нотиқ, ана шу тармоқ ва диққат-эътиборни қаратишга даъват қилди.

(Давоми учинчи бетда).

СССР ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ СЪЕЗДИ КОМИССИЯСИНИНГ МАЖЛИСИ

19 июль куни 1939 йилдаги ҳужум қилмаслик тўғрисида Совет-Германия шартномасига сиёсий ва ҳуқуқий баҳо бериш комиссиясининг навбатдаги мажлиси бўлди. А. Н. Яковлев раислик қилди. Ўша пайтга оид илгари эълон қилинган ва янги аниқланган ҳужжатлар воқеаларнинг кейинги ривожланиши муносабати билан қандай тадқиқ қилинаётганлиги тўғрисида фикрлашиб олинди.

Комиссия аъзолари ҳуқуқий давлатни барпо этиш вазифаларига мувофиқ муаммонинг ҳамма жиҳатларини аниқ ва холисона баҳолаш муҳимлигини таъкидладилар.

(ТАСС).

ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ СЪЕЗДИНИНГ ТОПШИРИҚЛАРИГА АЛОҲИДА ЭЪТИБОР БЕРАЙЛИК

СССР Олий Советининг биринчи сессиясида

А. И. ЛУКЬЯНОВ доклади

Депутат ўртоқлар! Мамлакатимиз давлат ҳокимиятининг олий органи бўлган халқ депутатларининг биринчи съезди СССР Олий Совети бутун ишининг асосий вазифаларини белгилаб берди.

Съезд ҳужжатлари — аввало «СССР ички ва ташқи сиясатининг асосий йўналишлари тўғрисида»ги қарор Олий Советга, унинг комитетларига ва палаталарнинг доимий комиссияларига, конкрет топшириқлар мажмуасини беришгина қолмади. Съезд ҳужжатлари аслида давлат ҳокимиятининг доимий ишлаб, қонун чиқарадиган, фармойиш берадиган ва назорат қиладиган органи сифатида СССР Олий Совети фаолиятини сифат жиҳатидан янги босқичга кўтарувчи асосий йўналишдир.

Шунга асосланиб, съезд топшириқларини бажариш юзасидан Олий Совет ишини ташкил этиш бўйича сизга тарқатилган қарор лойиҳаси тайёрланди. Олий Совет Президиуми ана шу ҳужжатни сизнинг эътиборингизга ҳавола этишни менга топширди.

Ушбу лойиҳада асосий муаммолар бир нечта йирик қисмларга бирлаштирилган, СССР халқ депутатларининг асосий эътиборини мазкур муаммоларни ҳал этишга қаратиш лозим бўлади. Бу қандай муаммолар?

Аввало, ёдингизда бўлса, съезд депутатларнинг таклифларини ҳисобга олиб, Олий Советга амалдаги СССР Конституциясига зарур тузатишларни киритишни топширган эди, шунингдек, Съезд СССРнинг янги Конституциясини ишлаб чиқишга киришиш лозимлигини яқдиллиқ билан маъқуллаган эди.

Бундай ҳужжатни тайёрлаш оғир ва сермеҳнат иш. Аммо уни тайёрлашнинг мураккаблиги яна шундаки, ҳаёт бир жойда тўхтаб турмайди. Қайта қуриш жараёни туфайли вужудга келган ижтимоий тараққиётнинг кўпгина тенденциялари эндигина ўзига йўл очмоқда ва уларни Конституция нормаларида акс эттиришдан илгари бу тенденцияларни теран ва обдон идрок этиш лозим бўлади.

Шу боисдан Конституция ислоҳоти ҳам, қонунчиликни янгилаш ҳам айни бир вақтда амалга оширилиши керак, чоғи. Бир-бири билан у ёки бу қадар мос тарзда, мустаҳкам алоқада кечиши керак.

Шуни инобатга олиб, сизга тақдим этилган лойиҳада СССР Олий Совети Президиумига қонунчилик, қонунийлик ва ҳуқуқ-тартибот масалалари комитети, Советлар иши, бошқарув ва ўз-ўзини бошқарувнинг ривожланиши масалалари комитети билан биргаликда ва бошқа комитетлар ҳамда палаталарнинг доимий комиссиялар иштироки билан аввало СССР Конституциясига киритиладиган ўзгаришлар ва қўшимчалар тўғрисидаги қонун лойиҳасини тайёрлашни топширди. Муҳокамадан кейин бу масала узил-кесил ҳал этиш учун СССР халқ депутатларининг навбатдаги съездига ҳавола қилиниши лозим.

Муаммоларнинг навбатдаги энг йирик қисми СССР Олий Совети томонидан мамлакат иқтисодий аҳволини барқарорлаштириш, халқ хўжалигини ҳозирги оғир аҳволдан чиқариш, экономикани одам эҳтиёжларига қараб бошланган бурилишини авж олдириш масалаларини кўриб чиқиш билан боғлиқдир. Табиийки, иқтисодий ислоҳот бир қанча янги қонун актларни қабул қилишнини талаб этади. Мазкур актлар шу йўналишда мамлакатда бошланган кенг миқёсли ва машаққатли ишни мустаҳкамлаган, бу иш учун ишончли ҳуқуқий негизни бунёд этган бўлур эди.

Съезддаги мунозара шуни кўрсатдики, 1990 йилги план ва бюджет лойиҳалари, 1991—1995 йилларда ва 2005 йилгача бўлган даврда СССРни иқтисодий ҳамда социал ривожлантириш беш йиллик планининг концепцияси ва асосий йўналишлари халқ хўжалиги аҳволининг реалистик таҳлилига асосланиши лозим. М. С. Горбачев билан Н. И. Рижковнинг съездда қилган докладларида ана шундай таҳлил берилган. Кўпгина халқ депутатларининг экономикани соғломлаштириш, шу жумладан инвестиция сиёсатини ўзгартириш, чала қурилишлар ҳажмини, мудофаа харажатларини кескин қисқартириш, мудофаа саноати соҳасини ўзгартириш программалари якка ҳокимлик кўринишларини бартараф этиш, шунингдек экономикани салбий жараёнларни енгиб ўтиш имконини берувчи иқтисодий, молиявий ва ташкилий тусдаги бошқа етилган чора-тадбирларни амалга ошириш ҳисобига соғломлаштириш борасидаги таклифларида мана шу таҳлилнинг бир қанча муҳим жиҳатлари баён этилган.

Мазкур чора-тадбирларни амалга оширишнинг бош йўналишлари съезд қарорларида қайд этиб ўтилган. Ана шу ҳужжатнинг йўл-йўриқларини, шунингдек депутатлар ҳукумат аъзоларини тасдиқлаш чоғида кейинги уч ҳафта мобайнида билдирган фикр-мулоҳазаларини ҳисобга олиб, сизларнинг диққат-эътиборингизни белгиланган программанинг бевосита СССР Олий Советининг фаолиятига тааллуқли қисмигагина жалб этишни истардим.

Программа, шубҳасиз, мамлакат плани ва бюджетини кўриб чиқиш билангина эмас, шу билан бирга иқтисодий ислоҳотни ва экономика соҳасидаги бошқа туб ўзгартишларни авж олдириш учун қонуний базани вужудга келтириш билан боғлиқ бўлади.

Шу муносабат билан, ёдингизда бўлса, бизда социалистик корхона тўғрисидаги ягона қонунни тайёрлаш ҳақида съезднинг топшириғи бор. Бироқ ана шу қонун қабул қилингунга қадар (бунинг учун, афтидан, анча вақт талаб этилади) давлат корхонаси тўғрисидаги ва кооперация тўғрисидаги мавжуд ҳужжатларга бир қанча тузатишлар ва аниқликлар киритишга тўғри келиши мумкин.

Бундан ташқари биз бир қанча янги, айтиш мумкинки, дастлабки қонунлар лойиҳасини тайёрлашни жадаллаштиришимиз зарур. Кўпгина депутатлар ҳам, бир қанча комитетлар ва комиссияларимизнинг раислари ҳам бунга тўғри эътиборни қаратмоқдалар. Улар ижара ва ижара муносабатлари тўғрисида, СССРда ягона солиқ системаси тўғрисида, республика ва регионал хўжалик ҳисоби тўғрисида маҳаллий хўжалик ва маҳаллий ўз-ўзини бошқарув ҳақидаги қонунларни шундай қонунлар қаторида тилга олмоқдалар. Биринчи галда мулк тўғрисидаги қонун ҳақида гап бормоқда. Кўпгина депутатлар ва олимларнинг фикрича, бундай қонун бўлмаса, туб иқтисодий ислоҳотни амалга оширишга қаратилган бошқа қонун актларини тайёрлаш ярим-ёрти, муваққат тусда бўлади.

Нима учун ана шу ҳужжатлар тўғрисида гап бормоқда. Чунки уларда бугунги кунда ислоҳотга тўсқинлик қилиб унинг назарий асосларини рўёбга чиқаришга имкон бермаётган, аслида уни орқага тортаётган узилишларни бартараф этиш йўллари кўрсатиб берилган. Биз одамларнинг самарали хўжалиқ ташаббусига кенг йўл очиб беришимиз, улар ўзларини ишлаб чиқаришнинг чинакам соҳиблари, деб ҳис қилишлари учун имконият яратишимиз, халқ хўжалигидаги ижобий ўзгаришларни мустаҳкамлашимиз ва ривожлантиришимиз керак.

Мазкур қонунлар янги хўжалик механизмини вужудга келтириш, мамлакат иқтисодий турмушини ташкил қилишнинг илғор формаларини жорий этиш йўлидан олга томон жадал боришга қаратилган энг катта ва принципиал масалаларни ҳал этишга қаратилган ҳужжатларнинг ягона комплексини ташкил қилади, деб ўйлаймиз.

Ер ва ердан фойдаланиш тўғрисидаги қонун актларини ҳам қатъиян янгилаш зарур. Қишлоқ хўжалик соҳасидаги депутатларгина эмас, балки кўпчилик депутатлар бизнинг умумий ер мулкимиздан қимматлироқ ҳеч нарса йўқ, деб тўғри айтмоқдалар. Бу мулкдан оқилона ва самарали, юксак масъулият мезони билан фойдаланишга мажбурмиз. ССР Иттифоқи ва Иттифоқдош республикаларнинг Ер тўғрисидаги янги Қонуни асосан ана шунга қаратилиши керак.

Ҳозирги вақтда мазкур лойиҳаларни ишлаб чиқиш билан асосан ҳукумат органлари (тегишли илмий муассасаларни жалб этиш йўли билан) шуғулланмоқдалар, бироқ бу ҳужжатлар астасекин ва ерга СССР Олий Советига ўтади.

Шунинг учун олтита комитет ва комиссия сизларга тарқатилган қарорнинг тўртта лойиҳаси моддасини тўлдиришни таклиф этади ва унда ҳукумат халқ депутатлари иштирокида қуйидаги лойиҳаларни:

Биринчи галда — мулк тўғрисидаги қонун ҳамда СССР ижара ва ижара муносабатлари ҳақидаги қонун лойиҳаларини;

СССРда ягона соғлиқ системаси тўғрисидаги, шунингдек «Давлат корхонаси (бирлашмаси) тўғрисида»ги қонунга ва «СССРда кооперация тўғрисида»ги қонунга ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш ҳақидаги қонунлар лойиҳаларини;

ер ва ердан фойдаланиш тўғрисидаги қонун актларини янгилашга оид таклифларни тайёрлаш ва СССР Олий Совети муҳокамасига тақдим этишни кўрсатиб ўтади.

Сизларга маълумки, экономикани ривожлантиришга тааллуқли баъзи қонун лойиҳалари яқиндагина умумхалқ муҳокамасига қўйилган эди. Бу қонун лойиҳалари сизларга маълум ва СССР Олий Советининг мазкур сессияси кун тартибига киритилди.

Улар орасида республикаларнинг иқтисодий мустақиллигини кенгайтириш масалаларига доир таклифлар ишлаб чиқилганлигини алоҳида қайд этиш зарур. Бу борада иқтисодий ислоҳот масалалари билан шуғулланувчи комитет палаталарнинг тегишли комиссиялари билан, шунингдек республикалар органлари билан мустаҳкам алоқа боғлаб иш олиб боришлари керак.

Қонун лойиҳаси таклиф этиш тартибида Литва ССР ва Эстония ССР Олий Советларининг 1990 йилдан бошлаб республикаларни хўжалик ҳисобига ва ўзининг ўзи пул билан таъминлашга ўтказиш тўғрисидаги таклифлари бу муаммоларни ҳал этишнинг бирон-бир тарздаги ўзига хос тажриба модели бўлиб хизмат қилиши мумкин. Комитетлар билан комиссиялар икки ҳафтадан бўён бу масалаларни муҳокама қилмоқдалар. Бунда улар киритилган таклифлар юзасидан хулосаларни СССР Олий Советининг ушбу сессияси муҳокамасига тақдим этиш лозимлигини эътиборга олмоқдалар.

Шу билан бирга биз янги қонунларни ишлаб чиқиш ва қабул этиш билангина чеклана олмаслигимиз табиий. Комитетларимиз билан комиссияларимизнинг режаларида Олий Советнинг назорат вазифаларини изчиллик билан амалга ошириш кўзда тутилган. Улар истеъмол товарлари бозорини барқарорлаштириш, аҳолининг товарларга ва хизматларга бўлган талабларини қондириш юзасидан ҳукумат ишлаб чиқаётган тадбирларнинг амалга оширилишини ҳамда иқтисодий системамизни қайта қуришнинг бошқа кўпгина соҳаларини алоҳида назорат остига олишлари лозим.

Муаммоларнинг яна бир мажмуи ҳам шу масалага туташади. Ёдингизда бўлса, халқ депутатлари съездида меҳнаткашлар стратегик вазифаларнинг ҳал этилишинигина эмас, шу билан бирга уй-жой, сифатли медицина хизматига бўлган, аҳолининг кам даромадли қисми — пенсионерлар, инвалидларнинг, боқувчисидан маҳрум бўлган оилаларнинг, кўп болали ва ёш оилаларнинг аҳволини яхшилашга бўлган ҳозирги, энг ўткир эҳтиёжларини қондиришни ҳам кутаётганликлари бир неча бор таъкидланган эди.

Хўш, бу соҳада нима қилиш керак? Съезд шундай жавоб берди. Аввало, пенсиялар миқдорини ошириш масалаларини ҳал қилиш керак. Бу масалалар пенсия таъминоти тўғрисидаги янги Қонунда жуда тўла-тўкис акс эттирилади. Бу Қонунни ишлаб чиқиш тезлаштирилиши керак. Бу Қонун шу йилнинг октябрида СССР Олий Советининг муҳокамасига тақдим этилишини Н. И. Рижковнинг нутқидан биласизлар.

Шу билан бирга, кўпгина муаммолар, съезд белгилаб берганидек, 1990 йилнинг 1 январигачаёқ ҳал этилиши зарур. Шу сабабли съезд қарорларини амалга ошириш юзасидан тузилган ва Министрлар Совети Олий Советга тақдим этадиган тадбирлар режасида қуйидаги энг муҳим тадбирлар бўлиши керак:

— Барча гражданларнинг қарилик пенсиялари энг оз миқдорларини, шунингдек I ва II группа инвалидлари, ҳалок бўлган ҳарбий хизматчиларнинг бевалари ва отаоналари пенсияларининг энг оз миқдорларини ошириш;

— Улуғ Ватан уруши қатнашчиларига ва ҳалок бўлган ҳарбий хизматчиларнинг беваларига бепул дори-дармон олиш, шунингдек уруш қатнашчиларига ҳамда уруш йилларидаги фидокорона меҳнати учун орден ва медаллар билан мукофотланган кишиларга шаҳар ички транспортида бепул юриш ҳуқуқини бериш;

— ишчи ва мастер бўлиб ишлаётган пенсионерларга, шунингдек халқ хўжалигида банд бўлган инвалид пенсионерларга меҳнат ҳақининг миқдоридан қатъи назар пенсиялар тўлашдаги чеклашларни олиб ташлаш.

Кени кеча Олий Совет ҳукматга пенсионерларнинг кам даромадли категориялари пенсиялари миқдорларини оширишга оид биринчи галдаги тадбирлар тўғрисида шу йилнинг 1 сентябригача таклиф киритиш топшириғини берди.

Вужудга келган имтиёзлар ва енгилликлар системасини таҳлил этиб, шу билан боғлиқ бўлган ҳар қандай масалани ҳал этишнинг имкони борича ошкоралигини таъминлаш вазифаси ҳам қўйилганлиги сизларга маълум. Бу масалани ўрганиш топириладиган СССР Олий Совети комиссиясининг составига оид таклифлар тайёрланган ҳамда комитетлар ва комиссиялар раисларининг 15 июлда бўлиб ўтган кенгашида маъқулланган.

СССР халқ депутатларининг съезди мамлакатимиздаги хотин-қизларнинг аҳволини яхшилаш, шу жумладан, оила, оналик ва болалик, хотин-қизлар меҳнатини ва сиҳат-саломатлигини сақлаш, рўзғорни ва турмушни яхшилаш масалалари юзасидан давлат программаси лойиҳасини ишлаб чиқиш ҳақида бир қанча топшириқлар берди. Шу муносабат билан СССР Министрлар Совети ўзида хотин-қизлар ишлари билан шуғулланувчи мустақил бўлим тузишни мақсадга мувофиқ деб топди.

Умумдавлат экология программасини тайёрлаш ва унга теварак-атрофдаги табиий муҳитни соғломлаштиришга оид биринчи галдаги, шунингдек, узоқ муддатли чора-тадбирларни киритиш муҳим иқтисодий ва социал аҳамиятга эга бўлиб қолади. Бунда экологик кулфат зоналарига алоҳида эътибор берилиши керак, съездда ҳам, СССР Олий Советининг сессиясида ҳам шу ҳақда жуда жиддий гаплар бўлди.

Олдимизда турган муаммоларнинг навбатдаги мажмуи СССР халқ депутатларининг фаолиятига, съезднинг ва СССР Олий Советининг иш тартибига тааллуқли қонун лойиҳалари туркумини бирлаштиради.

Бунда гап, жумладан:

— СССРда халқ депутатларининг мақоми тўғрисидаги (бу қонун лойиҳасининг биринчи нусхаси бор);

— сайловчиларнинг ва жамоат ташкилотларининг наказлари ҳақидаги;

— СССР халқ депутатини чақириб олиш тартиби тўғрисидаги;

— СССР халқ депутатларининг депутатлик фаолияти билан боғлиқ бўлган харажатларини қоплаш тўғрисидаги қонун лойиҳаларини ишлаб чиқиш ҳақида бормоқда.

Айни вақтда халқ депутатлари Советларининг иши, бошқариш ва ўз-ўзини бошқаришни ривожлантириш масалалари комитетига бошқа комитетлар билан ва палаталарнинг доимий комиссиялари билан биргаликда СССР Олий Совети составини йил сайин янгилаш тартиби тўғрисидаги таклифларни тайёрлаб, Олий Советнинг иккинчи сессияси муҳокамасига тақдим этиш ҳақида топшириқ берилмоқда.

Тартиб-қоида масалаларининг жуда муҳимлигини съезддаги мунозара яққол кўрсатди. Шу сабабли СССР халқ депутатлари съездининг ва СССР Олий Советининг аниқ-равшан иш тартибини ишлаб чиқиш, буни комитет ва комиссияларда жуда синчиклаб муҳокама қилиш, сўнгра СССР халқ депутатларининг иккинчи съезди муҳокамасига киритиш лозим. Олимлар бу ҳужжат лойиҳасининг дастлабки, анча катта ҳажмли нусхасини тайёрлаб қўйдилар.

Йўл-йўлакай шуни ҳам айтиб ўтмоқчиманки, қонунларнинг лойиҳаларини ва қонунларни қабул этиш тўғрисидаги таклифларни Олий Советга тақдим этиш ва уларни кўриб чиқишнинг муҳокамангиз учун комитетлар билан комиссиялар тайёрлаган муваққат қондалари ҳам жуда муҳим аҳамиятга эга бўлади. Бу ҳужжатнинг депутатлар томонидан маъқулланиши иш тартиби қабул этилгунга қадар қонун чиқарувчилик ишини янада аниқ ва изчил олиб бориш имконини беради.

Жамиятимиз турмушини демократиялаш жараёни чуқурлашиб бораётганлиги совет гражданларининг ҳуқуқлари ва манфаатларига тааллуқли бир қанча қонунларни қабул этишни қатъий тақозо қилади. Бу ҳам — **масалаларнинг алоҳида гуруҳидир.** Бунда гап, жумладан:

— матбуот ва бошқа оммавий ахборот воситалари тўғрисидаги;

— СССРда гражданларнинг жамоат бирлашмалари ҳақидаги;

— СССР касаба союзларининг ҳуқуқлари тўғрисидаги;

— СССРда ёшлар ҳамда давлатнинг ёшларга оид сиёсати ҳақидаги;

— виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисидаги қонунларнинг лойиҳаларини тайёрлаш ҳақида бормоқда.

14 июль куни қонунларнинг бу рўйхатига яна бир лойиҳа қўшилди. Бу — ҳукумат билан ВЦСПС киритган коллектив меҳнат низоларини ҳал этиш тартиби тўғрисидаги қонун лойиҳасидир.

Шу муносабат билан қонунчилик, қонунийлик ва ҳуқуқ-тартибот масалалари комитети зиммасига катта иш тушади. Бундан ташқари мазкур комитет Олий Совет Президиуми қабул қилган митингбир ва намойишлар ўтказиш тартиби тўғрисидаги Фармоннинг ҳамда СССР Ички ишлар министрлиги ички қўшинларининг вазифалари ва ҳуқуқлари тўғрисидаги Фармоннинг СССР Конституциясига мувофиқ ёки мувофиқ эмаслиги тўғрисидаги масалани ҳам кўриб чиқиб, ўз хулосаларини СССР Олий Советига тақдим этиши лозим.

Биз суд-ҳуқуқ ислоҳотини амалда рўёбга чиқаришни таъминлайдиган қонунларнинг лойиҳаларини ҳам халқ депутатлари съезди белгилаган муддатларда ишлаб чиқишимиз керак.

Депутатлар ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари билан биргаликда интизом ва масъулиятни мустаҳкамлашга, гражданларнинг хавфсизлиги кафолотларини кучайтиришга, шунингдек лавозимидан фойдаланиб бойлик орттиришга, ташкилий жиноятчиликка, ўғирлик ва порахўрликка қарши қураш соҳасидаги камчиликларни тугатишга, судларнинг, арбитражнинг, прокуратура, тергов, милиция органларининг моддий-техникавий жиҳозланишини мустаҳкамлашга, улардаги ходимларнинг турмуш шароитларини яхшилашга қаратилган таклифларни ишлаб чиқишлари лозим.

Гражданларнинг ҳуқуқлари тўғрисида янги қонунларни ишлаб чиқиш ва амалдаги қонунларни янгилаш эндиликда СССР Олий Совети фаолиятининг тобора сезиларли соҳаси бўлиб бораётганлигига эътиборингизни қаратмоқчиман. Бу нарса мамлакатимизнинг Хельсинки битимларида ва Вена учрашувидаги аҳдлашувларда, инсон ҳуқуқлари тўғрисидаги халқаро ҳуқуқ пактларида иштирок этишидан бевосита келиб чиқади. Бу соҳада кўп иш қилинади. Бу ишга тегишли министрликлар ва идораларгина эмас, шу билан бирга СССР Олий Советининг комитетлари, шунингдек унинг палаталари комиссиялари ҳам фаол қўшилишлари мумкин бўлур эди.

СССР халқ депутатлари съезди миллий сиёсатни принципиал янгилаш вазифасини ўртага қўйди. Халқаро муносабатларда тўпланиб қолган муаммолар — қийин, нозик муаммоларнинг навбатдаги мажмуи мана шундан келиб чиқади.

Бу соҳада биз совет федерациясини тубдан такомиллаштириш, иттифоқдош республикаларнинг суверен ҳуқуқларини ва автономияларнинг ваколатларини мустаҳкамлаш, совет миллатлари ва элатларини совет федератив давлати доирасида эркин ривожлантириш масалалари бутун комплексини синчиклаб ишлаб чиқишимиз керак бўлади.

Бу ўринда гап миллатлараро муносабат масалаларига оқилона ва одилона ёндашишни, бу муносабатларни социалистик ижтимоий туузмнинг асосий принципларини негизида соғломлаштиришни таъминлай оладиган сиёсий ва қонуний дастур яратиш ҳақида бормоқда.

Бу — бутун Олий Советнинг, ундаги ҳамма органларнинг вазифасидир, албатта. Шундай бўлса ҳам бу ишда Миллатлар Совети ва унинг комиссиялари етакчи бўлишлари керак. Миллатлар Совети тегишли республикаларнинг Олий Советлари билан биргаликда:

— ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг ҳуқуқ доирасини чегаралаб қўйиш мезонларини ишлаб чиқиши;

— Волгабўйи немисларининг, Қрим татарларининг, Месхети туркларининг ҳуқуқларини тиклаш, оз сонли элатларни ривожлантириш соҳасида съездда кўтарилган масалалар юзасидан таклифлар киритиши;

— Тоғли Қорабоғ автоном области ҳодисадаги аҳволни кўриб чиқиши лозим.

Яқинда Миллатлар Совети шу масалалар юзасидан тегишли депутат комиссияларини тузганини биласизлар.

Муаммоларнинг навбатдаги мажмуи аввалгиси билан боғлиқ. Бунинг сабаби қуйидагича.

Федерацияни ривожлантириш, иттифоқдош республикаларнинг суверенитетини мустаҳкамлаш, автономияларнинг статусини ошириш соҳасидаги етилган масалалар орасида жойлардаги Совет ҳокимияти барча органларини амалий равишда қайта қуришнинг кўпгина вазифаларини ҳал қилишимиз керак. Съезд бу ишни авж олдириш соҳасида аниқ-равшан кўрсатма берди.

Хўш, биз нимани хоҳлаяпмиз ўзи? Биз гражданларнинг ўзини-ўзи бошқариш принциплари асосида жойлардаги ишларга раҳбарлик қилиш билан тузукроқ шуғулланишни, шу билан бирга гражданларнинг ташаббусини ҳар томонлама ривожлантиришни, бу ишда жамоат ташкилотлари ва демократик ҳаракатларнинг фаол иштирок этишини хоҳлаймиз. Бу гап XIX партия конференциясида ҳам айтилган эди.

Маҳаллий ўз-ўзини бошқариш ва маҳаллий хўжаликнинг умумий негизлари тўғрисидаги Қонун шу вазифаларни ҳал этишга хизмат қилиши керак, бу қонуннинг лойиҳаси жуда яқин вақт ичида СССР Олий Советига тақдим этилади. Шу лойиҳа хусусидаги ишда Советларнинг иши масалалари ва қонунчилик масалалари комитетлари, шунингдек Миллатлар Советининг иттифоқдош ва автоном республикаларни, автоном областлар ва округларни социал ҳамда иқтисодий ривожлантириш масалалари доимий комиссияси жуда фаол иштирок этишлари ғоят фойдали бўлур эди.

Чамаси, бу лойиҳани тайёрлаш ишини иттифоқдош республикаларда иқтисодий ва социал соҳага раҳбарликни қайта қуришни мустаҳкамлаб бериши лозим бўлган СССР Қонунини тайёрлаш билан қўшиб олиб бориш керак.

Биз ҳал қилишимиз лозим бўлган масалаларнинг яна бир мажмуи Совет давлатининг ташқи сиёсатини амалга ошириш билан боғланган. Бу ишнинг асосий принциплари СССР халқ депутатлари съездининг қарорларида ва съезднинг жаҳон халқларига Мактубида таърифлаб берилган.

Олий Совет ва унинг органлари қайта қуриш, янгиланиш, ошкоралик жараёнлари тинчликни мустаҳкамлаш манфаатлари йўлида халқаро муносабатларга инсонпарварлик руҳини бахш этишнинг таркибий қисми бўлиб қолмоғи учун зарур бўлган ҳамма ишни, шу жумладан, ўзининг парламентлараро алоқалари йўли билан ҳал қилиши лозим.

Биз ташқи сиёсат соҳасидаги конкрет қарорлар билан, кундалик ва истиқбол характерига эга бўлган муаммолар билан, чет элларга юборилган совет давлат ва парламент делегацияларининг ҳисоботларини тинглаш билан бир қаторда съездда аянчли тарзда янграган масалага ҳам қайтишимиз керак. СССР Олий Советининг халқаро ишлар комитетига совет қўшинларини Афғонистонга киритиш тўғрисида ўз вақтида қабул этилган қарорга сиёсий баҳо бериш ва Олий Совет томонидан муҳокама қилинганидан кейин ўз хулосаларини СССР халқ депутатларининг иккинчи съездига маълум этиш топшириғи берилганлиги назарда тутилади.

Ниҳоят, масалаларнинг сўнгги ғоят муҳим гуруҳига тўхталмоқчиман.

Сайлов кампанияси вақтида, сўнгра эса съездга тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш даврида СССР халқ депутатлари ўз сайловчиларидан жуда кўп таклифлар ва наказлар олишди.

Съезднинг ўзига гражданлардан 141 мингтадан кўпроқ, хат, телеграмма, шикоят ва ариза келди. Бевосита халқ депутатларидан давлат органларига бир неча юз сўров ва шикоят-ариза тушди. Кўпгина шикоят ва аризалар (съезд президиуми билан секретариатининг қарорига биноан) тегишли министрлик ва идораларга, шунингдек, СССР Олий Советига унинг комитетларига ва палаталарнинг доимий комиссияларига юборилди. Энди депутатлар томонидан съездда айтилган мана шу таклифларнинг ҳаммасини биз синчиклаб таҳлил этишимиз ва қонун лойиҳаларини тайёрлаш ишида, шунингдек тегишли комитетлар, комиссиялар, мансабдор шахсларга даҳлдор бошқа масалаларни тайёрлаш чоғида эътиборга олишимиз керак.

Агар СССР Олий Совети ва унинг Президиуми депутатлар айтган барча муҳим таклифларнинг кўриб чиқилиши устидан назорат ўрнатсалар, чамаси, тўғри бўлур эди.

«Олий Советнинг СССР халқ депутатлари съездининг топшириқларини бажариш соҳасидаги ишини ташкил этиш тўғрисида»ги қарор лойиҳасида Олий Совет Президиуми таърифлаб берган баъзи мулоҳазалар мана шулардан иборат, ўртоқлар.

Кеча М. С. Горбачев иттифоқдош республикалар Компартиялари Марказий Комитетлари, ўлка ва область партия комитетлари биринчи секретарларининг кенгашида таъкидлаганидек, халқ депутатлари съездининг, СССР Олий Совети сессиясининг иши сиёсий ислоҳотни ғоялар, ишланмалар ва режалар соҳасидан практика жабҳасига, турмуш реаллигига кўчиришга асос солди.

Бу амалий иш комитетлар ва комиссияларнинг, барча депутатларнинг зўр ғайрат билан ишлашини, уларнинг фаолиятида юксак уюшқоқликни талаб қилади. Бунинг сабаби ҳам равшан, чунки асосан, Олий Советнинг фармойиш бериш вазифаларини бажариш билан, ўзига бўйсунувчи органларни тузиш билан боғлиқ бўлган дастлабки босқичдан кейин биз иккинчи босқичга — қонунлар чиқариш, чуқур таҳлилий иш босқичига ўтяпмиз.

Агар биринчи босқич (гарчи бу босқич бирмунча чўзилиб кетган бўлса ҳам) депутатлар корпусининг мамлакат экономикаси ва маданияти барча тармоқларини ривожлантиришнинг кўпдан-кўп муаммоларини ўзлаштириш даври бўлган бўлса, эндиликда депутатлар халқ хоҳиш-иродасини ҳуқуқ нормаларида, қонуннинг қатъий иборларида мужассамлаштириш соҳасидаги қийин ва нозик ишга қўшилишлари лозим.

Кузда план ва бюджетни кўриб чиқишга ҳам кўп эътибор берилиши керак бўлади.

Ниҳоят, Олий Советнинг ўзига ҳисобот берадиган барча органлар ишини олий даражада назорат қилиши билан, ҳукуматнинг ва министрларнинг ахборотларини, депутатларнинг сўровлари ва саволларини тинглаш билан боғлиқ бўлган вазифалари тобора фаолроқ амалга оширилавериши турган гап.

Шундай қилинса, чамаси, комиссиялар, комитетлардаги ва палаталарнинг мажлисларидаги депутатлар ишининг нисбати ўзгаради. Комиссиялар ва комитетларнинг улуши мамлакат олий ҳокимият органи иши умумий ҳажмининг камида учдан икки қисмини ташкил қилиши керак. Айни шу ерда ҳар бир масала жуда эринмай ишлаб чиқиладиган бўлиши лозим. Бинобарин, ишнинг муваффақияти комитетлар ва комиссияларнинг иши қандай режалаштирилишига, бу иш қандай мувофиқлаштириб олиб борилишига кўп жиҳатдан боғлиқ бўлади.

Шуни айтиш керакки, комитетларимиз ва комиссияларимиз режаларининг дастлабки чамалари билан танишувдан шундай хулоса чиқади: бу режаларнинг ҳаммасида СССР Олий Советида муҳокама қилиш учун пухта ишлаб чиқилган қонун лойиҳалари ва таклифларни мустақил ёки биргаликда тайёрлашдан иборат умумий бир фикр кўриниб турибди. Айни вақтда ҳар бир комитет ва комиссиянинг ўзига хос хусусияти ҳам бор, албатта.

Халқ депутатлари Советларининг иши, бошқаришни ва ўз-ўзини бошқаришни ривожлантириш масалалари комитети олиб кўрилса, ҳозир бу ерда СССРда маҳаллий ўз-ўзини бошқариш ва маҳаллий хўжаликнинг умумий негизлари тўғрисидаги қонун лойиҳаси зудлик билан тайёрланмоқда. Бундан ташқари мазкур комитет мамлакатнинг бир қанча регионларида қонун лойиҳасига киритиш мўлжалланаётган нормалар билан боғлиқ масалаларни ишлаб чиқишни устун йўналиш сифатида ўзи учун белгилаб олди. Шу мақсадда — жойларга бориб, Москванинг бир қанча микрорайонларида, шунингдек баъзи қишлоқ районларида аҳолининг ўз-ўзини бошқариш жамоат органларини тузиш ҳамда уларнинг фаолияти тажрибасини ўрганиш режалаштирилган.

Назорат тариқасида СССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари ўртоқ Л. А. Воронининг халқ депутатлари маҳаллий Советлари моддий-техника базасини мустаҳкамлаш юзасидан ҳукумат белгилаётган тадбирлар тўғрисидаги ахборотини тинглаш назарда тутилади.

Фан, халқ таълими, маданият ва тарбия комитети келгуси йилда фан, маданият ва таълимни ривожлантириш учун бюджетдан ажратиладиган маблағлар тўғрисида СССР Госпланининг ахборотини тингламоқчи бўлиб турибди. Шу комитет болалар ва ўсмирлар учун Бутуниттифоқ кино ва телевидение марказини ташкил этиш масаласини муҳокама қилишни ҳам мўлжалламоқда (бу иш учун депутат Роланд Биков жавобгар).

Бундан ташқари министрликлар ва идораларнинг иштироки билан кутубхоналар ва музейлар ишларининг аҳволи, шунингдек миллий мактабларни миллий тилдаги дарсликлар билан таъминлашнинг ҳолатини обдон текшириб чиқиш мўлжалланган (бу иш билан депутатлардан Д. Лихачев ва Н. Воронцов шуғулланадилар).

Халқ соғлиғини сақлаш комитети келгуси йилдаги соғлиқни сақлаш бюджетининг тузилишини назорат остига олади. Аҳолининг спорт товарларига бўлган эҳтиёжини қондириш тўғрисидаги, шунингдек давлатнинг «Сиҳат-саломатлик» программасини тузиш ҳақидаги масала ўрганиб чиқилади.

Бу соҳада ҳам амалий ишга кўпроқ эътибор берилаётгани кўриниб турибди.

Хотин-қизлар, оилани, оналик ва болаликни муҳофаза қилиш комитетининг плани ҳам амалий руҳда тузилган. Бу комитетнинг аъзолари бир қанча идоларнинг ахборотларини тинглашни белгиламоқдалар, «Оила», «Оналик», «Ўрта Осиё», «Хотин-қизлар» программалари юзасидан материаллар тўпламоқдалар.

Экология ва табиий ресурслардан оқилона фойдаланиш масалалари комитети халқ депутатлари съезди қарорларини бажаришнинг кундалик масалаларидан ташқари атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва табиий ресурслардан оқилона фойдаланиш соҳасидаги узоқ муддатли давлат программаси ҳақидаги; мамлакатда давлат экологик экспертизаси ҳақидаги масала каби йирик муаммоли масалаларни кўриб чиқишни мўлжалламоқда. Бундан ташқари комитет аъзолари вазиятни ўрганиш ва тегишли чора-тадбирлар кўриш учун жойларга, айниқса экологик жиҳатдан мушкул вазият вужудга келган районларга борадилар, бу ниятни фақат табрикламоқ керак.

Олий Советнинг бошқа комитетларида ва палаталарнинг доимий комиссияларида ҳам шу каби бирон-бир жиҳатдан ўхшаш ва бирон-бир жиҳатдан турлича бўлган режалар бор.

Бунда СССР халқ депутатларининг биринчи съезди Олий Советга бериб қўйган роль, съезд кўрсатмаларини, у белгилаган сиёсий йўлни амалга оширувчилик роли яна бир бор намоён бўлмоқда.

СССР Олий Совети, унга бирлашган депутатлар совет халқи томонидан ўз зиммаларига юклатилган шу масъулиятли вазифа юксаклигида бўладилар, деб ишонч билдиришга рухсат этгайсизлар.

СТАТИСТИКА ВА СОЦИОЛОГИЯ

«СССР 1988 йилда рақамларда» қисқача статистика тўплами нашрдан чиқарилди. Унда мамлакатнинг бир йиллик асосий социал-иқтисодий ривожланиши натижалари 1986 ва 1987 йилларга ҳамда ўтган беш йилликка нисбатан қиёслаб берилган.

Социал соҳа тўғрисидаги ахборот кенгайтирилган. Бир қанча социологик тадқиқотлар ва бир йўла ҳисобга олишларнинг натижалари, аҳоли даромадлари, суд статистикаси тўғрисидаги илгари эълон қилинмаган маълумотлар келтирилган.

1989 йилги Бутуниттифоқ аҳоли рўйхатининг дастлабки якунлари ёритилган.

Бир қанча кўрсаткичлар бўйича халқаро қиёсий маълумотлар берилган.

(ТАСС).

СОВЕТ КИТОБЛАРИ КЎРГАЗМАСИ

АНТАНАНАРИВУ (ТАСС). Мадагаскар Демократик Республикаси жанубидаги Тулнара шаҳрида бўлиб ўтган совет китоблари кўргазмаси малагасийликларни СССРда юз бераётган инқилобий қайта қуриш жараёнлари билан, ошкоралик ва демократиянинг ютуқлари билан таништирди.

Экспозицияда КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари, ССС

СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ БИРИНЧИ СЕССИЯСИДА

(Давоми. Боши биринчи бетда).

Депутат **В. Я. Медников** Кузбассдаги область иш ташлаш комитети бугун иш ташлашни тўхтатиш ҳақида қарор қабул қилганлигини айтди. Кузбассликлар иш ташлаши умумиттифоқ иш ташлашига айланиб кетишини истамайдилар, улар бундай иш ташлаш мамлакатда тартибсизликлар келтириб чиқаришини тушуниб турибдилар. У Кузбасс депутатлари номидан мурожаат этиб, иш ташлашни мамлакатнинг барча регионларига тарқатмасликка даъват қилди. Биз Кемерово областига эртага учиб кетяпмиз, деб уқтирди нотиқ.

М. С. Горбачев айтилганларни умумлаштириб қуйидагиларни таъкидлади: кончиларнинг гапларини эшитиб биз ҳаммамиз ташвишга тушмоқдамиз. Бу ерда сўзлаган кончиларнинг позициясига қўшилиш керак. Бу — давлат позициясидир. Жиддий, ўткир бўлсада, аммо адолатли ва масъулиятли позициядир, улар мамлакатнинг барча меҳнаткашларига мурожаат қилиб, ўзгартишлар ислоҳотининг ана шу бурилиш босқичида юксак масъулият намоён этишга даъват қилишаётган экан, бу мурожаатномани Олий Совет номидан қўллаб-қувватлаш керак. Мана, Литва Ишчилари иттифоқининг раиси К. К.Уока хат йўллаб, Литва ишчилари иттифоқи ҳам вазиятни беқарорлаштирадиган иш ташлашларга қарши эканликларини ёзибди. Унинг фикрича, ишчиларга уюшиш имкониятини бериш керак, шунда иш ташлашлар камроқ бўлади. Бу ғояни қўллаб-қувватлаш керак. Агар биз экономикани беқарорлаштириш йўлидан борадиган бўлсак, бу бутун ишимизни, барча қайта қуриш жараёнларини карахт қилиб қўяди, бу ҳолда биз Марказий Комитетда, Олий Советда, ҳукуматда муаммоларни ҳал этишнинг бошқа вариантларини қидиришга мажбур бўламиз. Бу қайта қуришдан, социализмдан, халқ манфаатларидан йироқ бўлган кишиларнинг бузуқ ниятларини амалга ошириш имкониятини яратиб беради. Улар бу борада обдон ҳаракат қиладилар, улар ҳозир ҳам ҳаракат қилишяпти. Кузбасс кончилари ҳаяжонга тушишлари билан ДС (демократик иттифоқ) ҳам бошқалари ҳам ўша ерда ҳозиру-нозир бўлишди. Мен ўртоқлар бу ерда айтган асосий ғояни қўллаб-қувватламоқчи м а н: биз барча ишда жамиятимизнинг етакчи, ҳал қилувчи кучи бўлган ишчилар синфига, унинг уюшқоқлигига, масъулиятига, социализмга ва ҳозир биз қайта қуриш доирасида амалга ошираётган сиёсатга содиқлигига суянишимиз керак. Аммо биз ишчилар сўнгги вақтда бизнинг олдимизга қўяётган муаммоларни ҳам рад эта олмаймиз. Ленинградда қайта қуришга ёрдам берувчи, қайта қуришга тўсқинлик қилаётган саботажчиларга қарши курашувчи комитет тузиш тўғрисида гапирдилар.

Барча масалаларни коллективларда одамлар билан ҳал этиш керак. Ҳозирги шароитда ҳал қилиш мумкин бўлган барча масалаларни ҳал этиш ва коллектив, район, шаҳар ва регионда ҳаракатлар программасига эга бўлиш лозим, бундан мақсад шуки, бизнинг муштарак мақсадларимизни у ёки бу меҳнат коллективи ёки меҳнаткаш яшаётган регионнинг конкрет шароитларида рўёбга чиқариш керак. Вазифа ана шундай. Кеча ўтказилган иттифоқдош республикалар Компартиялари Марказий Комитетлари, ўлка ва область партия комитетлари секретарлари билан бўлган кенгашда шу ҳақда гаплашиб олинди. Партия қандай ишлаши лозимлиги, нега биз кўпгина партия комитетларида қайта қуришнинг боришидан қониқмаётганимиз ҳақида сўз борди. Жиддий гаплашиб олинди. Бу кенгаш ўз натижаларини ва нафини беради, деб ўйлайман.

СССР халқ депутатлари съездининг топшириқларини бажариш юзасидан СССР Олий Совети ишини ташкил этиш тўғрисида доклад қилиш учун сўз СССР Олий Совети Раисининг биринчи ўринбосари **А. И. Лукьянов**га берилади.

Раислик қилувчи, депутатларнинг хатлари ва илтимосларини инобатга олиб, А. И. Лукьянов докладини муҳокама қилишдан илгари биринчи навбатда кўриб чиқилиши лозим бўлган қонун лойиҳаларини белгилаб олиш керак, деди. Булар орасида пайсалга солиб бўлмайдиган қонун лойиҳалари ҳам бор.

Доклад юзасидан мунозаралар бошланди. Сўз депутат, Олий Совет План-бюджет комиссиясининг раиси **В. Г. Кучеренко**га берилади. У тақдим этилган программани таърифлаб съезд топшириқларини адо этишнинг изчиллигини оқилона белгилаб олиш лозим, деди. План-бюджет комиссиясининг фикрича, экономикага куч-қудрат бахш этадиган қарорлар биринчи навбатда кўриб чиқилиши керак. Харажатлар билан боғлиқ бўлган масалаларни ҳал этишга босиқ-вазминлик билан ёндашиш, бу ўринда ана шу харажатларни қоплаш учун аниқланган манбаларни назарда тутиш керак. Комиссиялар ва комитетларда ҳозир ишлаб чиқилаётган бир қанча программалар ва тадбирлар, эҳтимолки, бюджетдан қўшимча маблағлар талаб қилиши мумкинлиги мени ушбу минбарга чиқишга мажбур этди, деди депутат.

Масалаларни ечиш керак, албатта, аммо айни вақтда шуни ёдда тутиш керакки, бюджетимизда 120 миллиард сўм камомад бор. Нотиқ, ана шу вазиятга барҳам бериш учун айтилган таклифларни эслатиб ўтди. Аммо бу таклифлар ҳамма масалаларни қамраб ололмайди, шунинг учун ҳам комиссиялар ва комитетларда ишлаб чиқилаётган тадбирларни кўриб чиқишга план-бюджет комиссияси вакилларини таклиф этиш, бюджетдан маблағлар сарфлаш назарда тутилаётган қарорларни ана шу вакиллар фикрини ҳисобга олмай қабул қилмаслик керак. Бюджет камомадига барҳам бериш учун резервларни қидириб топишга диққат-эътиборни қаратиш лозим бўлади. Жумладан, саноат корхоналари фойдасидан бюджетга маблағ ажратишни кўпайтириш ана шундай резервлар жумласидандир.

Депутат **В. М. Вологжин** қонун актларини кўриб чиқиш тартиби хусусида ўз нуқтаи назарини баён этди. Унинг фикрича мулк ҳақидаги қонун биринчи бўлиб кўриб чиқилиши керак, шундай қонун қабул қилинмас экан, туб иқтисодий ислоҳотни амалга оширишга қаратилган бошқа қонун актларини тайёрлаш тўла бўлмайди ёки вақтинчалик тусда бўлади.

Нотиқ, икки ҳафта мобайнида Литва ССР ва Эстония ССРнинг иқтисодий мустақиллиги тўғрисидаги қонун лойиҳаси ўрганилди ва тинглади, деб таъкидлади. Ушбу муҳокама натижалари СССР Олий Совети кўриб чиқмоғи учун тақдим қилинмоқда.

Фермонлар ва қонунларни ана шундай қисқа муддат ичида кўриб чиқиш ва қабул қилиш мураккаб бўлса ҳам аммо зарурдир. Бу келгуси йил мобайнида халқ хўжалигини 14-беш йилликнинг янги шароитларида ишлаш учун тайёрлашга, шунингдек туб иқтисодий ислоҳотни давом эттиришга имкон беради. СССР Олий Советининг комитетлари ва комиссиялари, ҳукумат ва ҳукумат органлари фавқулодда огир ва мураккаб ишни адо этишлари керак. Нотиқ, Олий Советнинг барча аъзолари, олимлар, инженерлар, барча манфаатдор кишилардан шу ишда иштирок этишни илтимос қилди.

Миллий муносабатларда яхши кўшничилик фақат самимият ва ишонч негизидагина бўлиши мумкин, деб таъкидлади депутат **М. Шаханов**. У халқ депутатлари съезди минбаридан туриб, 1986 йил декабрь ойида Олмаотада содир бўлган воқеалар хусусида комиссия тузиш тўғрисида таклиф айтганлигини эслатиб ўтди. Унинг фикрича, бу шаҳарда ички кўшнилар ва ҳуқуқ муҳофазаси органлари ғайриқонуний хатти-ҳаракатларга йўл қўйишган. Аммо бу баёнот эътиборсиз қолди. Шу боисдан ҳам у бир группа депутатлар номидан СССР халқ депутатларидан комиссия тузиш талаби билан яна бир карра мурожаат қилмоқда. Қозоғистон халқи ҳам шуни талаб қилмоқда, деб таъкидлади у.

Нотиқнинг фикрича, Олмаотадаги воқеаларни ўрганиш учун яқинда тузилган республика комиссияси ана шу воқеаларга холисона баҳо беришга қодир эмас.

Депутат **В. И. Самарин** иқтисодий янгиликлар билан бир вақтда ҳуқуқий янгиликларни ҳам жорий этиш керак, деб таъкидлади. Унинг фикрича, меҳнат низолари тўғрисидаги қонун ҳақидаги масалани ҳал этиш керак. Нотиқ, «Меҳнат низолари» ибораси муаммонинг моҳиятини аниқ ифода этмайди, деган фикрни баён қилди.

Депутат **М. А. Бочаров** давлат корхонаси тўғрисидаги Қонунга, кооперация тўғрисидаги Қонунга дарҳол тузатишлар киритиш, шунингдек аҳолининг кам таъминланган табақалари муаммоларини ҳал этиш лозимлигига эътиборни қаратди. Айни вақтда, деб таъкидлади у, минимал пенсиялар ва нафақаларни ошириш билан боғлиқ бўлган масалани илгари эълон қилинган муддат келишини пойлаб ўтирмай ҳозирнинг ўзидаёқ кўриб чиқиш керак.

Нотиқ депутатлар комитетлари ва комиссиялари ишини ташкил этиш муаммоси тўғрисида тўхталди. Сессия ҳукумат аъзоларини кўриб чиқиб, тасдиқлар экан, парламентнинг ишлашига, депутатлар билан СССР Олий Совети аппаратининг ўзаро муносабатларига етарлича эътибор бермади, деб таъкидлади у.

Депутат **К. Д. Лубенченко** ҳуқуқий давлатни бунёд этиш учун ҳозирнинг ўзидаёқ нималар қилиш лозимлиги тўғрисида гапирди. Нутқида гражданларнинг ҳуқуқларини камситаётган мансабдор шахсларнинг ҳуқуққа зид бўлган хатти-ҳаракатлари устидан судга ариза бериш тартиби тўғрисидаги қонун тилга олинди.

Депутатнинг фикрича, бу ўринда асосий масала шахснинг ҳуқуқларини у ёки бу мансабни эгаллаб турган шахсдан ҳимоя қилишда эмас, балки мамлакатда ҳуқуқсизлик муҳитини авж олдирган маъмурий-буйруқбозлик системасидан ҳимоя қилишдадир. Шу муносабат билан нотиқ Олий Совет ишини ташкил этиш тўғрисидаги қарор лойиҳасига банд киритиш ёки қонунчилик, қонунийлик ва ҳуқуқ тарғибот масалалари комитетига юқорида тилга олинган Қонунга қўшимчалар ва ўзгартишлар ишлаб чиқиш ва киритиш ҳақида топшириқ беришни таклиф қилди.

Кўриб чиқилиши лозим бўлган барча қонун лойиҳалари неча ўн йиллар мобайнида миямизга сингдирилган идеологик концепцияларга эмас, балки фақат диалектика қонунлари, экономика қонунларига бўйсундирилиши керак, деди депутат **В. И. Воскобойников.** Ҳаммамизнинг эркимиз ўзимизда бўлсагина, деб сўзида давом этди у, қонимизга сингиб кетган ақидалардан озод бўлсакгина, қайта қуриш ишини тубдан яхшилашга хизмат қиладиган қонун актларини қабул қилиш мумкин.

Шундан кейин нотиқ ўз вақтида қайта қуришга халқнинг ишонч муддати ҳақида кўп гапирилар эди, деб эслатиб ўтди. Ҳозир биз ана шу ишонч муддати ўтиб бораётганини кўриб турибмиз. Кузбасс мисоли, Донбасс мисоли одамларнинг сабр косаси тўлаётганини кўрсатиб турибди. Бундай шароитда яна ҳам қатъийроқ чоралар кўрилиши керак. Чалакам-чатти тадбирлар эмас, балки ўзимиз ўйлаб кўйган ва амалга оширишга ўринаётган жараёнларни тубдан жадаллаштириш учун ҳақиқатан ҳам қатъий чора-тадбирлар кўрилиши керак. Агар бундан буён ҳам чала-ярим тадбирлар йўлидан бориладиган бўлса, у ҳолда ҳокимиятнинг маҳаллий органларига ишонч муддати тугаганлиги ҳақидагина гапириш билан кифояланиб қолмаймиз. Нотиқ, мамлакатнинг олий қонун чиқарувчи органига нисбатан ҳам ишонч муддати тугаб қолмасмикан, деб хавотирланиб гапирди.

Раислик қилувчи Е. М. Примаков сессия ишининг бундан буёнги тартибини маълум қилди.

Шундан кейин мунозараларда депутат **А. В. Семенихин** гапирди. У Қозоғистондаги вазиятга тўхталди. Бир вақтлар пайдо бўлган муаммолар ҳал этилганидан одамлар хурсанд, деди у. Ҳозир уй-жой масаласида, озиқ-овқат таъминотида, социал-маданий-маиший соҳани ривожлантиришда кўп иш қилинмоқда. Аммо яна бир ҳовуч ношукурлар аҳволни беқарорлаштиришга уринмоқдалар. Худди ўша миллий нифоқ уруғини сочаётган кишилар ишчи коллективларига, корхоналар, заводларга келишсин, одамлардан муомала маданиятини ўрганишсин.

Депутат **В. В. Хмура** парламент минбаридан туриб мамлакат сайловчиларига мурожаат қилар экан, ақл-идрок билан иш тутишга ва иш ташлашни тўхтатишга даъват қилди. Шундай мураккаб вазият юзага келганлигининг сабабларини таҳлил қилар экан, нотиқ, жумладан, «кўп кишилар ишга шунчаки бориб келишаётгани, аммо ишлашмаётгани ҳақида» жойлардаги аппарат қайта қуриш ғояларини амалга оширишга ғов қўяётгани тўғрисида масалаларнинг ҳал этилмаётганлиги ҳам вазиятга таъсир этаётгани хусусида гапирди.

Депутат **Ким Ен Ун** ишда бир қолипдаги андозалардан воз кечиш ва ҳозирги кун талабларига қараб ишлаш тўғрисида гапирган нотиқларнинг фикрига қўшилди. Лекин одамларни маслакдан воз кечишга даъват этиш ярамайди. Барча амалий изланишларимизда марксчаленинча методология замин бўлиб қолиши керак.

Нотиқ, муҳокама қилиниши лозим бўлган биринчи қонун лойиҳаси маҳаллий Советлар ҳақидаги қонун бўлиши керак, деган фикрни айтди. Бу янгиланадиган жамиятнинг пойдевори бўлиши керак.

Халқ депутатларининг, умуман Совет ҳокимиятининг обрўси сессия қандай қонунлар қабул қилишига боғлиқ бўлади, деб таъкидлади **В. А. Шеховцов**. Вақт кам, шунинг учун нуфузли ҳужжатларни белгилаб олиш, комиссиялар ва комитетларда ана шу ҳужжатларни фаоллик билан тайёрлаш керак.

Нотиқ маҳаллий Советлар тўғрисидаги қонуннинг муҳим эканлигига қўшилди. Аммо, ҳозир иш олиб борилаётган ана шу ҳужжат лойиҳасида бир қанча жиддий камчиликлар бор, деб уқтирди у.

Қонуншунослик фаолияти катта гражданлик жасоратини талаб этади, деди нотиқ. Қонунлар ҳозир амалда бўлган СССР Конституциясига асосланиши керак, аммо Конституцияни ҳам янгилаш даркор, акс ҳолда янги қонунлар амал қилолмайди.

Депутат **Б. С. Сафаров** СССР Олий Советига баёнот билан мурожаат қилди. Ушбу баёнотнинг моҳияти қуйидагича: Турғунлик даврида «ҳукмдорларга нисбатан қарама-қарши позицияда турган» шу важдан азият чеккан гражданларга нисбатан адолатли тиклаш учун қўшимча тадбирлар кўрилиши керак. Шу муносабат билан нотиқ судларнинг бир йил ўтганидан кейин ишга қайта тиклашни рад этиш ҳақидаги ҳал қилув қарорлари устидан ёзилган шикоятларни кўриб чиқиш кўзда тутилмаган амалдаги қонунларнинг қоидалари мукаммал эмаслигини таъкидлади.

Нотиқ Тожикистоннинг Кўлоб регионида ва Тоғли Бадоҳшон автоном области социал муаммоларига таллуқли депутатлик сўровини ҳам ўқиб эшиттирди. Ушбу ҳужжатда ҳукуматга республика қишлоқларида болалар ўртасида ўлимнинг юксак даражасида эканлиги ва сил касалликларининг кўп тарқалгани сабабларини, шунингдек республика қишлоқларидаги турмуш даражасини ўрганиш учун комиссия тузишни топшириш илтимос қилинган.

Раислик қилувчи шу масала хусусида гапириб, ана шу сўров кеча СССР Олий Совети Раисига топширилгани, раис эса тегишли кўрсатмалар берганини айтди.

Депутат **В. И. Матвиенко** Олий Совет фаолиятида устун томонларни аниқлаб олиш муҳимлигини таъкидлаб ўтди. Унинг фикрича, оналар ва болалар муаммолари асосий ўринлардан бирини эгаллаши керак. Депутат Олий Советнинг тегишли комитети ҳукуматга ўз таклифларини юборганлигини маълум қилди. Бу таклифлар маъқулланди ва қўллаб-қувватланди. Жумладан, СССР Министрлар Совети Раиси ҳузурида хотин-қизлар ишлари билан шуғулланувчи тегишли ҳукумат органи тузиш ҳақида қарор қабул қилинди. Келгуси йили бўладиган баҳоғри сессиягача мамлакатда хотин-қизларнинг аҳволи тўғрисида доклад тайёрлаш ва шу сессия муҳокамасига қўйиш ва ўша сессияда ушбу давлат программасини илк бор ўқишдаёқ муҳокама қилиш таклифи борлиги айтилди.

Депутат **Н. Н. Гриценко**нинг фикрича, А. И. Лукьяновнинг доклади ва қарор лойиҳаси — бу съезд қарорларини бажариш юзасидан Олий Советнинг иш планидир. Ушбу планга кўра, топшириқ бериш билангина кифояланмай, мазкур топшириқларнинг бажарилиш муддатлари ҳам аниқ кўрсатилиши керак, бу топшириқлар Олий Совет ва сайловчиларнинг назорати остида бўлсин. Докладда баён этилган таклифларни айрим нуфузли қарорлар ва қонунлар билан тўлдириш керак. Нотиқ биринчи навбатда амалга оширилиши лозим бўлган социал тадбирларни санаб ўтди.

Депутат **Ю. И. Бородин** ҳам қарор лойиҳасини умуман маъқуллади. Айни вақтда у Олий Совет соғлиқни сақлаш масалаларига алоҳида эътибор бериши керак, деб уқтирди. Булар профессионал масаладан сиёсий масалага айланмоқда. Нотиқ дорилар билан таъминлашдаги жиддий нуқсонлар ва камчиликларни, моддий базанинг аҳволи, даволаш-соғломлаштириш муассасалари қуриш суръатларига таллуқли жиддий нуқсонлар ва камчиликларни кўрсатиб ўтди.

Шундан кейин доклад юзасидан музокаралар тўхтатилди.

Олий Совет муҳокама қилинган масала юзасидан қарор қабул қилади.

Халқ депутатлари съездининг топшириғига кўра сессияда имтиёзлар юзасидан комиссия тасдиқланди.

Кечқурунги мажлисда **Р. Н. Нишонов** раислик қилди.

Депутатлар СССР Олий Советининг «СССР қонунлари лойиҳаларини ва СССР қонунларини қабул қилиш тўғрисидаги таклифларни СССР Олий Советига тақдим этиш ҳамда СССР Олий Совети комитетларида ва Олий Совет палаталарининг доимий комиссияларида буларни кўриб чиқишнинг мувақкат қоидалари тўғрисида»ги қарори лойиҳасини муҳокама қилишга киришдилар.

Депутатлардан **Н. Д. Пивоваров, В. А. Ивашко, А. В. Яблоков, Н. Н. Гриценко, А. И. Лукьянов, В. А. Челишев, С. С. Алексеев** ва бошқалар лойиҳа юзасидан ўз таклифларини айтдилар.

Иккала палата бир вақтда овоз бериш йўли билан айтилган мулоҳазаларни ҳисобга олиб қарор қабул қилдилар.

Шундан кейин депутатларнинг муҳокамасига СССР Олий Советининг «СССР Олий Совети комитетларига ва Олий Совет палаталарининг доимий комиссияларига СССР қонунлари лойиҳаларини дастлабки тарзда кўриб чиқиш учун топшириш тўғрисида»ги қарори лойиҳаси тақдим этилди. Ушбу лойиҳани муҳокама қилишда депутатлардан **В. И. Матвиенко, Қ. Саликов, В. И. Самарин, Н. И. Игнатович** ва бошқалар қатнашдилар. Лойиҳа юзасидан бир қанча конкрет мулоҳазалар айтилди, қўшимчалар киритилди.

Қарор кўпчилик овоз билан қабул қилинади.

Олий Совет «СССР Олий Совети, Олий Совет комитетлари ва палаталарнинг комиссиялари мажлисларини оммавий ахборот воситаларида ёритиш тартиби тўғрисида»ги қарор лойиҳасини кўриб чиқишга киришдилар.

Депутат **Е. М. Примаков** тушаётган таклифлар хусусида қисқача изоҳ берди. Аввало, у СССР Олий Советининг матбуот марказини тузиш зарурлигига эътиборни қаратди, ана шундай бўлинмасиз парламентнинг иши қийинлашади, деб таъкидлади у. Матбуот маркази СССР Олий Совети ишини ёритиш учун оммавий ахборот воситалари фаолиятини ташкил этишда ёрдам бериши керак. Бунинг учун у мунтазам тарзда брифинглар ўтказиб туради, зарурат бўлганида эса матбуот конференциялари ўтказади. СССР Телевидение ва радиоэшиттириш давлат комитети телевидение хабарларини ёритишда якка ўзи бошқош бўлишига йўл қўйиш керак, деб таъкидлади нотиқ.

Муҳокамада депутатлардан **Н. Н. Воронцов, В. А. Ивашко, С. У. Каллас, В. А. Челишев, А. Ғ. Мухторов, И. Д. Лаптев** ва бошқалар қатнашдилар, шундан кейин Олий Совет кўпчилик овоз билан қарор қабул қилади.

Раислик қилувчи СССР Конституциясининг 96-моддасига кўра, СССР Министрлар Совети, СССР Олий суди составига кирадиган шахслар, шунингдек СССР давлат бош арбитри бир вақтнинг ўзида СССР халқ депутатлари бўла олмасликларини эълон қилди. СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосарлари этиб тайинланган **Л. И. Абалкин, Н. П. Лаверов, П. И. Мостовой,** СССР Бош давлат арбитри этиб тайинланган **Ю. Г. Матвеев** Олий Советга СССР халқ депутати ваколатларини ўз зиммаларидан соқит қилиш тўғрисида ариза бердилар.

Уларнинг илтимоси қондирилди.

Шундан кейин **раислик қилувчи** бугун мажлисда СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари В. Х. Догужиевнинг Бошқирдистонда темир йўл ҳалокатини тергов қилиш тўғрисидаги қисқача ахборотни эшитиш мўлжаллангани тўғрисида депутатларни хабардор қилди. У шошилинч тарзда Абхазияга жўнаб кетганлиги муносабати билан ушбу ахборот келгуси ҳафтанинг бошларида тингланади.

Раислик қилувчи айрим депутатлар сўз сўрашаётганини айтди.

Минбарга депутат **Б. Н. Ельцин** чиқади. Нотиқнинг фикрига кўра, тузилиши мўлжалланаётган регионлараро депутатлар группасининг мақсади ва вазифаларини таъриф лаб, нотиқ мазкур группанинг ташкилий йиғилишини июль ойининг охирида ўтказиш белгиланганлигини айтди. Нотиқ СССР Олий Совети раҳбариятига илтимос билан мурожаат қилиб бино беришни, йиғилишни ташкил этишда, группа ишини матбуотда ёритишда ёрдам беришни сўради. У мамлакатда қайта қуриш юзасидан ва СССР халқ депутатларининг иккинчи съездига ҳужжатлар тайёрлашга оид яна ҳам радикал ва принципиал таклифлар тақдим этишга ҳаракат қилаётган СССР халқ депутатларини ана шу йиғилишга таклиф қилди.

Сўзга чиққан депутатлар регионлараро депутатлар группасини тузиш хусусида турлича нуқтаи назарларни айтдилар.

Депутат **Т. Қанибергенов** Оролбўйидаги экология вазияти ҳақида гапирди, Оролбўйини экологик офат зонаси деб тан олиш керак. У Қорақум каналини реконструкция қилиш тўғрисида таклиф киритди, тўғрироғи, деди нотиқ, канал билан ёнма-ён сув йўли қуриш керак. Чунки ҳозир каналдан ўтаётган сувнинг кўп қисми қумга сингиб кетмоқда. Тежалган сувни эса қуриб қолаётган Оролга оқизиш мумкин.

Мажлис тугади.

20 ва 21 июль кунлари СССР Олий Советининг комитетлари ва палаталарнинг доимий комиссиялари ишлайди.

Депутатлар қўшма мажлиса 24 июль куни йиғиладилар.

* * *

19 июль куни СССР парламент группасининг ташкилий йиғилиши бўлди.

Е. М. Примаков парламент группасининг раиси этиб, **Р. Н. Нишонов** Раснинг биринчи ўринбосари қилиб сайланди.

Уларга президиум состави юзасидан таклифлар тақдим этиш топширилди.

СССР парламент группаси тўғрисидаги Низом тасдиқланди.

(ТАСС).

Кузьма Иванович ЛАПКИН

Таниқли олим, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг академиги, 1960 йилдан КПСС аъзоси, Ўзбекистон ССР Олий Советининг депутати, Ўзбекистон ССР Фанлар академияси президиумининг маслаҳатчиси Кузьма Иванович Лапкин 1989 йилнинг 19 июль куни 85 ёшида вафот этди.

К. И. Лапкин 1904 йил 31 октябрда Украина ССР Херсон областидаги Геническ шаҳрида ишчи оиласида туғилган. Меҳнат фаолиятини 1921 йилда тракторчиликдан бошлаган. 1931 йилда Ўрта Осиё давлат университетини тамомлагандан кейин Ўрта Осиё Давлат план комитети иқтисодий тадқиқотлар институтида катта илмий ходим, Ўрта Осиё давлат университети доценти бўлиб ишлади.

К. И. Лапкин 1966 йилда Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг мухбир аъзоси, 1979 йилда эса ҳақиқий аъзоси этиб сайланди. У 1972 йилдан то сўнгги кунларгача ўзининг ҳаётини республика Фанлар академиясидаги қизғин меҳнатга бағишлади, бу ерда у сектор мудирлигидан президиум аъзоси ва вице-президентликкача бўлган йўлни босиб ўтди.

Қишлоқ хўжалиги экономикаси соҳасида йирик олим бўлган К. И. Лапкин Ўзбекистон тоғлари ва чўлларининг табиий потенциали ҳамда уларни хўжалик мақсадида ўзлаштириш йўлларини ўрганиш ва баҳолаш, атроф-муҳитга инсон таъсирини чамалаб, уни муҳофаза қилиш тадбирларини ишлаб чиқиш, Орол денгизи қуришининг салбий оқибатларини юмшатишга доир ҳамда бошқа бир қанча программаларни асослаш каби муаммолар соҳасида бир қатор муҳим назарий ечимларни амалга оширди.

Салкам икки юз илмий асар муаллифи К. И. Лапкин ёшларга ўз тажрибаси ва билимларини саҳийлик билан ўргатиб, республикада илмий кадрлар тайёрлаш тўғрисида ғоят зўр ғамхўрлик қилиб келди, унинг раҳбарлигида 40 тадан кўпроқ кандидатлик ва докторлик диссертациялари ёқланган.

К. И. Лапкин ўзининг илмий ишини катта ташкилотчилик ва жамоатчилик фаолияти билан муваффақиятли қўшиб олиб борди. У Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети аъзолигига номзод, Ўзбекистон ССР Олий Советининг депутати, СССР олий аттестация комиссиясининг аъзоси этиб сайланганди. Ишга содиқлик, фаол гражданлик позицияси, партиявий принципиаллик ва камтарлик, одамларга меҳрибонлик билан муносабатда бўлиш унга хос фазилатлар эди.

Партия билан ҳукумат К. И. Лапкиннинг илмий, педагогик ва жамоатчилик фаолиятини юксак баҳоладилар. У Октябрь революцияси, Меҳнат Қизил байроқ орденлари, медаллар билан мукофотланган, унга «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган фан арбоби» фахрий унвони, Беруний номли Ўзбекистон ССР Давлат мукофоти берилган эди.

Коммунист, Ватаннинг содиқ фарзанди, олим ва инсон Кузьма Иванович Лапкиннинг порлоқ хотираси қалбимизда ҳамиша сақланиб қолади.

И. А. Каримов, В. П. Анишчев, Д. Д. Берков, П. В. Догонкин, М. И. Иброҳимов, Ғ. Ҳ. Қодиров, Ш. З. Камолхўжаев, М. М. Мирқосимов, В. И. Огарок, Қ. Салиқов, М. Ҳ. Холмуҳамедов, Ҳ. Алимова, И. Ҳ. Жўрабеков, А. С. Ефимов, Б. Ф. Сатин, М. С. Салоҳиддинов, О. В. Лебедев, Т. Р. Рашидов, З. С. Салимов, Э. Ю. Юсупов, А. Ғ. Холмуродов, М. М. Хайруллаев, С. Зиёдуллаев, И. И. Искандаров.

КУЗБАССДАГИ АҲВОЛ ЯХШИЛАНМОҚДА

ПРОКОПЬЕВСК (Кемерово области), 19 июль. (ТАСС мухбирлари Н. Железнов, Г. Шалакин). Область иш ташлаш комитетининг иш ташлашни тўхтатиб туриш ҳақидаги қарорига қарамай, ўтган тунда Кузбасснинг бир қанча шаҳарларида митинглар бўлаверди. Ҳукумат комиссияси билан иш ташлаш комитети шахтёрларнинг, шунингдек бошқа тармоқлар меҳнаткашларининг талабларини қондириш юзасидан кўриладиган конкрет чора-тадбирлар ҳақида эндигина имзолаган битимнинг мазмунидан шахтёрлар бу вақтда ҳали бехабар эдилар. Шунга қарамай, шу тундаёқ аҳвол яхшилана бошланди.

Айрим шахталарда тунги смена ишга чиқди, шаҳар корхоналари ҳаётни таъминлаш системаларига хизмат кўрсатувчи отрядлар кучайтирилди. Иш ташловчилар сони бир кеча-кундузда жами 24 минг киши камайди.

Бугун эрталаб Новокузнецкда область партия ва хўжалик активларининг шаҳарлар иш ташлаш комитетларининг вакиллари билан бўлган шошилинч йиғилиши бирга-ликда қилинадиган ҳаракатларнинг асосий йўналишларини эълон қилди. Региондаги ҳаётнинг иложи борича тезроқ нормал изга солиб юборилиши айни шу ҳаракатларга боғлиқдир. Барча партия комитетларининг меҳнаткашлар орасида жадалроқ ишлай бошлаши, деб таъкидлашди йиғилиш қатнашчилари, кечиктириб бўлмайдиган вазифалардан биридир. Вақт коммунистларни иш ташловчилар билан доимо бирга бўлган жойларда келишиб олиш осонроқ кўчаларигини кўрсатди. Актив йиғилишида матбуот, радио, телевидение ҳам шу кунлар мобайнида воқеалар ривожига фаол таъсир этиб келаётганлиги тўғрисида гапирилди.

Мана, бир мисол. Битиммнинг мазмуни тўғрисида Кузбасс шаҳарларида радио орқали эълон қилиниши биланоқ майдонлардаги кўпгина шахтёрлар корхоналарга қайта бошлади. Кейин М. С. Горбачевнинг СССР Олий Совети сессиясида сўзга чиқиб, Кузбассдаги вазият тўғрисида айтган гаплари эшиттирилди. Одамлар бу хабарларни эшитиш учун кўчаларда тўхтаб қолишди, мамлакат раҳбарларининг ва депутатларнинг Кузбассдаги вазият хусусида ташвиш чекишаётганлигини муносиб баҳолашди. Улар мураккаб вазият хусусида сессияда берилган баҳоларга тўғри тушуниб ва самимий муносабат билдирдилар. Улар бу фикрларга қўшилмоқдалар. Кузнецк ўлкаси меҳнаткашлари қайта қуришнинг тезроқ илгарилаши тарафдори, улар хўжаликни яхшироқ юритишни, ўз корхоналарининг иқтисодий ва социал фаолиятига самаралироқ таъсир ўтказишни истаяптилар.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари Н. Н. Слюньков бошчилигидаги ҳукумат комиссияси партия комитетларига таяниб область иш ташлаш комитети билан мустаҳкам алоқада вазиятни синчиклаб ўрганяпти, музокаралар давомида вужудга келаётган масалаларни таҳлил этмоқда, келишиб қарорлар қабул қиляпти.

Ўтган тунда бошланган яхшилик сари ўзгаришни фақат ана шундай ҳамжиҳатлик билан мустаҳкамлаш мумкин.

Ҳукумат комиссияси бор-йўғи икки кеча-кундуздаги иши давомида Кузбасс меҳнаткашларининг деярли барча энг ўткир талабаларини шу ернинг ўзида қондиришга муваффақ бўлди. Бугун эса у область шаҳарларидаги яшаш ва меҳнат қилиш шароитларини янада чуқурроқ ўрганишга киришади.

Гарчи ҳали ҳаяжонлар тўла босилмаган бўлсада, ишчилар ўз корхоналарига қайтмоқдалар, юз берган ҳодисалар оқибатларига ақл-идрок ва масъулият билан муносабатда бўлмоқдалар. Бугун ишчилар билдирган айрим фикрлар қуйидагилардан иборат.

В. Землянухин, «Кузнецкая» шахтаси кон мастери:

— Область иш ташлаш комитети аъзоларидан бири сифатида шуни таъкидламоқчиманки, ишчилар ҳукумат йиллар давомида тўпланиб келган муаммоларни шу жойнинг ўзидаёқ дарҳол ҳал қилишни ишониб топширган комиссияга яхши муносабатда бўлдилар. Лекин биз мамлакат учун кескин бўлиб турган ҳозирги вазиятда кўп нарсани талаб қилиш — бошқаларнинг «улушини олиб олишга» умид қилиш эканлигини жуда яхши тушунардик. Лекин бундай қилиш ярамайди-ку.

Биз уюшган ҳолда иш олиб бордик, шаҳарда тартибни сақлаб туришга ҳаракат қилдик. Ишчилар синфининг бу яхши сифатлари улар шахталарга, цехларга қайтишганидан кейин йўқолиб кетмаслиги керак.

А. Соловатов «Красний углекоп» шахтаси кончиси:

— Бугун бир ҳафталик танаффусдан кейинги дастлабки сменани туғатгач, радио орқали Михаил Сергеевич Горбачевнинг СССР Олий Совети сессиясида айтган ва биз учун ниҳоятда муҳим сўзларини эшитдик.

В. Кузнецов, «Центральная» шахтасининг проходкачиси:

— Кузбасс ишчилари хох маҳаллий, хоҳ бу ерга турли шаҳар ва республикалардан тезда етиб келган бақироқларга ҳам, ивгоарларга ҳам ўз сафларига суқулиб киришга имкон бермадилар. Улар иш ташлаётган ишчиларнинг кундалик кулфат-у ташвишлари орасига Советларга қарши шиорларни киритиб юборишга уринишди.

(ТАСС)

Номерга хабар

Етти соат

Бекобод районидаги автотранспорт корхонасининг иккита автоколоннаси ҳайдовчиларининг иш ташлаши шунча вақт давом этди

19 июль, эрталаб соат 7, кўчалар гавжум пайт. Йўловчилар билан тўла таксилар ва маршруткалар ғиз-ғиз ўтиб турибди, гоҳида шаҳарлар ўртасида қатнайдиган «Икарус» ҳам кўриниб қолади. Бекатда одамлар тобора кўпайиб кетяпти-ю, автобусдан дарак йўқ. Ниҳоят, «чаққон пултопар»лардан эканлиги кўриниб турган бир автобус келиб тўхтади. Ҳайдовчи: «Бешинчи маршрут билан юраман», — дейиши биланоқ одамлар ўзларини эшикка уришди. Ичкарида жой қолмаганлигидан баъзилар пиллапояда осилиб кетишяпти, салонда эса: «Шофёрлар иш ташлашибди...» деган шивир-шивир эшитилади.

Бу пайтда ишга чиқишдан бош тортган шофёрлар билан учрашиш учун Бекободдаги автотранспорт корхонасига республика автотранспорт

Ахборот

МУДДАТИДАН ИЛГАРИ

● Альенде номидаги уй-жой кооперативи аъзолари — янги уйларнинг бўлажак эгалари 162-Андижон қурилиш трести коллективига 42 квартирали уйни муддатидан икки ой барвақт топширишга кўмаклашдилар. Квартираларнинг эгалари уйларни безашда қатнашдилар, бу эса уйлар сифатига яхши таъсир кўрсатди. Янги уйнинг биринчи қаватн — 2240 квадрат метр майдон «Минг хил майда-чуйда» магазинига берилди. Йил бошидан буён трест коллективи яхши планлаштирилган 156 квартиранинг калитларини андижонликларга топширди. 31 декабрга қадар яна олти минг квадрат метрдан ортиқ уй-жойни қуриб битказиш мўлжалланмоқда.

ДАСТЛАБКИ ТУРКУМ

● Қўқон пойабзал фабрикаси коллективи кузги-қишки пойабзалларнинг дастлабки туркумини — 150 жуфт оёқ кийимни магазинларга жўнатди. Булар — эркакларнинг ичи иссиқ ботинкалари, қизлар этиклари, ичи мўйнали туфлилардир. Маҳаллий модельерлар уларни тайёрлаганлар. Пойабзалларнинг кўпи кексалар учун мўлжалланган. Улар пишиқлиги, енгиллиги ва арзонлиги билан ажралиб туради. Йил охиригача пойабзалчилар камида икки миллион жуфт мавсум пойабзалини, шу жумладан 1,5 миллион жуфт янги моделдаги оёқ кийимларни ишлаб чиқарадилар.

(ЎзТАГ).

БАХШИНИНГ ТЎЙИ

Хоразм области жамоатчилиги халқ бахшиси Қурбонназар Абдуллаевнинг 90 йиллик юбилейини маданий ҳаётдаги катта воқеа сифатида кенг нишонлади. Бола бахши номи билан машҳур бўлган бу халқ достончиси Хива шаҳри яқинидаги Саёт посёлкасида истиқомат қилади. Унинг номини фақат республикамизда эмас, балки қўшни республикаларда ҳам яхши билишади.

Турли халқларнинг оғзаки ижоди намуналарини ижро этиш бахшига чинакамига шуҳрат келтирди. Интернационал овозга эга бўлган унинг достонлари одамларни маънавий жиҳатдан тарбиялашда муҳим роль ўйнамоқда. Инсонпарварлик дўстлик ғоялари илгари сурилаётган бу қўшиқлар ҳақиқий маънода халқчилдир. Айни пайтда Бола бахшининг шогирдлари кўпайиб бораётир. 30 дан ортиқ шогирдлари достон айтиш сирларини ўрганмоқда.

Бахшининг юбилейида кўплаб ҳаваскорлик коллективларининг вакиллари, иттифоқдош республикаларнинг санъаткорлари ҳам қатнашдилар.

Суратда: Бола бахши Абдуллаевнинг 90 йиллик тўйига бағишланган халқ оғзаки ижоди байрамидан лавҳа.

Қ. ОТАЕВ сурати (ЎзТАГ).

• *Маънавият масалалари*

ЧАҚИМЧИ

Илон чақса давоси бор. Чаён чақса малҳами топилади. Аммо чақимчи чақса-чи? Бу дардга шифо топиш мушкул. Бу оддий ҳақиқат ҳар бир кишига аён. Шунга қарамасдан чақимчи пайт пойлаб илондек судралиб кирганда, уни хонасидан қувиб чиқарган киши борми? У «вишиллаганча» кимнингдир билиб-билмай ўл қўйган қусурини «ўндириб-дўндириб», энига эн, бўйига бўй қўшиб қикоя қилганда, унинг сўзларини шарт кесиб, кўзига тик қараб «Қорангни ўчир!» дегувчи мард топиладими? Топилади! Таассуфки, оз. Нега? Бу савол ҳам жўн. Чунки жавоби «пешонаси»га битиб қўйилган. Раҳбар шу баҳонада кимнингдир «бурнини ерга ишқаб кўйишни» ихтиёр айлайди. Бошқа бир бошлиқ эса шу ўқ билан милтиғини ўқлаб, қўяди, ўрни келганда шартта отади-ю, ғалаба қилади. Аслида эса мағлубиятга учрайди. Ўзи билмаган, сезмаган, ҳолатда мағлублик хандагига тушиб боради.

Чақимчи шу зайл бир мушт билан икки йигитни қулатиб кетаверади. Шу боис ҳам у илондан, чаёндан заҳарлироқ, совуқроқ. Бунинг устига доим панада қолади. Унинг башарасини, номини ҳеч ким билмайди. Бир тараф адолат учун бош кўтаради, иккинчи тараф эса ўз обрўси, «принципи» учун «жон олиб, жон беради». Чақимчи эса, мазза қилиб томоша қилади. Қаранг, бу жиҳатдан ҳам унга ёмон эмас, текин томоша-да!

Йўлдош Суюновни Самарқандда кўпчилик яхши танийди. У комсомолда ишлади. Ишбилармонлиги, ҳалоллиги, тўғри сўзлиги билан назарга тушди. Уни область ижроия комитетига бўлим мудири қилиб ишга олишди. У қайта қуриш ишига виждонан киришди. Раҳбарлар назарига тушди. Бунинг устига Бутуниттифоқ юридик институтининг Совет қурилиши бўлимини сиртдан битириш арафасида эди. Эрта-индин дипломни олса, областдаги яккаюғона мутахассислардан бирига айланади. Чақимчининг пайтавасига қурт тушиб қолди. Нега у ҳурмат қозонади? Нима учун кечаги «ялангоёқ» бугун ҳеч кимга гап бермайди? Хулласи, у «қидирув» эълон қилди...

Бир куни Йўлдош Суюнов партия йиғилишида Боғишамол район партия комитетини танқид қилди. Чақимчининг ови юришди. У катталарга гапни «куракка» солиб узатди. Хулласи калом, у бўлди, бу бўлди Й. Суюнов оғир кунларга қолди. «Совет Ўзбекистони» газетаси ёш коммунистни ҳимояга олди. Республика Министрлар Совети у ноҳақ ишдан олинганини далиллади. Бироқ оқорида айтиб ўтилган «хусусиятлар» — принцип, обрў учун жанг бошланди. Тарафлар «олишуви» ҳалигача давом этяпти. Лекин бирор кишини газетада урғу берилган бир масала, яъни чақимчи масаласи қизиқтирмади. Партия йиғилишидаги гапга «тўн кийгизиб» область, район партия комитетларига ким етказди? Қарангки, раҳбарлар буни сир тутишди. Чақимчининг қиёфасини очиб ташлашга ҳеч ким журъат қилмади. Шу зайл Й. Суюнов тақдирида чақимчи машъум из қолдирди. Балки ҳали унинг чангалига бошқалар ҳам тушар, йўқ, тушади. Негаки, у заҳар солиб роҳат қилди. Энди бу йўлдан чекиниши қийин. Унинг исми-шарифини сиртдан айтадиганлар бор, дангал, юзма-юз айтадиган киши эса йўқ! Шу зайл чақимчи ғалаба қилди.

Бундай мисоллар кўп. Ҳар ҳафта «Совет Ўзбекистони»нинг Самарқанддаги қабулхонасига 20—25 киши келади. Уларнинг аксарияти арз-додлари ёзилган хатларини узатишади. Суҳбатлашиб, қалбларига қулоқ тутсангиз кўплари чақимчининг дастидан қувғинга учрашгани, турли ташвишларни орттиришгани, идорама-идора сарсон бўлишганини айтишади. Баъзан эса улар чақимчи ҳақида ўйлашмайди ҳам. Чунки у аллақачон заҳрини сочиб, ўзини майдондан четга олган.

— Мен иш фаолиятимни газ-электр пайвандлаш касбидан бошлаганман, — деди Жомбой районидаги Улуғбек номли совхоздан келган Р. Раҳмонов. — Кейин экскаваторчи бўлдим, отряд бошлиғи, сув дизель насослари бўйича механиклик қилдим. Бирданига совхоз раҳбарларининг менга муносабатлари ўзгарди. Кимдир кириб иғво қилибди. 1988 йил февраль ойида штатим қисқартиришга тушди. Иш сўраб ариза ёздим. Жой йўқ, дейишди. Лекин шу орада бир қизчани механикликка олишди. «Пахта иши» бўйича судланган кишини ҳам ишга жойлаштиришди. 2-бўлимда механиклик ўрни бўшади. У ерга ҳам бошқа одамни ўтказишди. Менинг айбим нима? Наҳотки ўз туғилиб-ўсган еримда шу кўйга тушсам?! Ҳозир кичкинтойларимиз учун 35 сўм ҳақ оламиз. Шу ҳисобга рўзғор тебратяпмиз. Лекин тўрт фарзанд билан оғир аҳволга тушдик.

Ҳа, чақимчининг тилидан асал мисол ёзилган буҳтон кишилар умрини заҳар янглиг қовжирата бошлайди. Бироқ совхоз директорига буни тушунтира олмайсиз. Энди кеч бўлган. У энди ўзи ҳақ эканлигини исботлашга уринади. Лекин Жомбой район раҳбарлари Р. Раҳмоновга ёрдам беришларига ишонгим келади.

«Область агросаноат комитетида ишлаб юргандим. Кимдир раҳбарларга чақибди. Менга ёмон кўз билан қарай бошлашди. Тегирмондан тегирмонга солишди. Демократия қурбонига айлантиришмоқчи бўлишди. Бир йил ишсиз, сарсон-саргардон юрдим. Мурожаат қилмаган жойим оз қолди. Ниҳоят СССР Прокуратураси аралашувидан кейин ишга тикландим. Мени чаққан одамлар ҳамон кўкрак кериб юришибди. Нега энди улар доим ҳақу, бошқалар ноҳақ!»

Бу сатрлар Муқим Тошпўлатовнинг қабулхонада қолдирган хатидан олинди. Дарҳақиқат, Муқим Тошпўлатов тўғри айтди. Чақимчи кўкрак кериб юраверади. Тағин у энг ишончли, дардкаш, сирдош одам ҳисобланади...

Ушбу сатрларни хасталик туфайли палатада ёзишга тўғри келди. Юрагим ғижжилаши, қон босими кўтарилишида ҳам чақимчининг ҳиссаси борлигини англаб, унинг панжаси бориб етмаган жойлар оз қолганини ҳис қилдим. Балки унинг қора шарпаси булут каби ёпирилмаган қалб осмони қолмагандир?! Йўқ, дейман, ўзимга ўзим. Қандайдир умид. ёруғлик белгилари қалбга таскин беради. Аммо бетоблардан қайси бири билан суҳбатлашмайин албатта, чақимчининг чангалзорига тушганини айтади.

— Ўтган йили мени ишдан олишга уринишди, — дейди Навоий номли колхознинг собиқ раиси Барот ака Қўлдошев. — Одамлар норизо бўлишди. Йиғилиш раҳбарлар кутган натижани бермади. Кейин кимдир «йиғилишни партком секретари бузди» деб катталарга чақибди. Шундан кейин унга қийин бўлди. Бу йил тағин мен учун уни қистовга олишди. Кейин ариза ёзиб бердим.

Ёш йигит. Илгари бригадирлик қилиб обрў ортирганди. Картошкачиликда унга тенг келадиганлар оз эди. Энди партком секретари сочларига оқ оралаган. Ҳар куни дори ичади. Врач унга асабийлашмаслиқни маслаҳат беради. Лекин у тинчлана оладими? Ахир, чақимчининг сояси унинг умид ниҳолларига ҳам раҳна солмаслигига ким кафолат бера олади?

Балки бундай воқеалар оз учрайди, шунга ҳам жиддий мулоҳазами дейдиганлар топилар? Билакс, оз эмас, кўп. Хастахонада ҳамкасбим, журналист Мирза ака Мажидовни кўриб қолдим. Кўзлари киртайган, қовоқлари шишинқираган.

— Нима бўлди Мирза ака? — сўрайман ундан.

— Доктор қон босими касаллиги — деб ёзиб қўйди, — кулимсираб жавоб қилади у.

Азалдан ҳазилкаш, дилхуш ажойиб инсон М. Мажидов узоқ йиллардан бери «Шонли меҳнат» (Жомбой) район газетасига муҳаррирлик қилиб келади. Чақимчилар унинг бошига кўп ташвишларни солишди. Ҳатто уларнинг «ҳиссалари» — билан 1984 йилда райкомда уни қаттиқ муҳокама қилишди, ҳайфсан беришди. Фақат адолатли кучлар аралашуви уни сақлаб қолди. Мана энди «Республикада хизмат кўрсатган журналист» номини биринчилардан бўлиб олди. Аммо чақимчининг мудҳиш панжаси унинг юрагида оғир из қолдирди...

Ҳа, чақимчининг қилмиши жиноятдан ҳам оғир. Лекин нега у доим жазосиз колади? Бу бепарволик оқибатими? Ёки лоқайдлик туфайли унинг башарасини кўрмай қоламизми?! Балки маънавият қўрғонимизда меҳр-оқибат дарахтлари қуриб қолаётгани, андишасизлик, қаҳр-ғазаб тикан каби, ажриқ мисол ўрмалаётгани сабаб шундай бўлаётгандир? Наҳотки, бир оғиз ширин сўз айтиш билан кишининг қалбини тоғдек кўтаришимиз, бир оғиз заҳарли, ғаразли сўз билан эса унинг умрини, ҳаётини хастаманд айлаб қўйишимиз мумкин эканлигини англамасак?! Йўқ, англаймиз, дегувчилар топилади. Унда айтингчи, чақимчини нега хонангиздан қувиб чиқармадингиз? Ҳа, журъат етишмадими?

Жуда оқил ишлар қатъият туфайли амалга ошган. Агар сиз ва биз қалбимизга қатъиятни жо айлаб, чақимчига ҳужум бошласак, қанча қалбларни хуруждан асраб қолар эдик. Нима қилдик? Бошладикми?

Ана, чақимчи келди, оҳиста ўтириб, сўз бошлади.

— Фалончи бор-ку, ҳалиги...

Хўш, унга нима дейсиз? Менми? Мен унинг ҳам қалбига озор етказмайман.

— Кечирасиз, ҳозирча эшикни нариги томонидан ёпиб қўйинг! Ишингиз жуда зарур бўлса, унинг ўзи билан келинг, бафуржа гаплашамиз, — дер эдим.

Энди навбат сизга. Қани чақимчига сиз нима дейсиз?

Ж. МАМАТОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

АРКТИКАДА АВИАФАЛОКАТ

Граждан авиацияси Якутия бошқармасининг Колима-Индигир авиакорхонасига қарашли АН-26 самолёти Шарқий Сибирь денгизида муз разведкасини бажариш учун 19 июль соат 00 дан 02 минут ўтганда Шмидт Бурни аэропортидан учиб кетди.

Самолёт билан охирги алоқа Москва вақти билан соат 3 да бўлиб ўтди, шундан сўнг экипаж алоқага чиқмади.

Уюшқоқлик билан ўтказилган қидирув натижасида Певек шаҳридан саксон километр нарида денгиз қирғоғида қулаган самолёт топилди. Самолёт экипажи ва борт операторлари ҳалок бўлишган.

СССР давлат авиация назорати бошқармасининг комиссияси фалокатнинг сабабларини текширмоқда.

(ТАСС).

Муҳаррир
У. УСМОНОВ.

«ЎЗБЕКБИРЛАШУВ» СИСТЕМАСИНИНГ КООПЕРАТИВ ЎҚУВ ЮРТЛАРИ 1989-1990 ЎҚУВ ЙИЛИ УЧУН

ЎҚУВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

ТОШКЕНТ КООПЕРАТИВ ТЕХНИКУМИ

(Тошкент области, Оржоникидзе райони, Ленин номли колхоз, Тимирязев участкаси)

Кундузги бўлим: халқ истеъмоли моллари кооператив савдосини ташкил этиш ва товаршунослик, кооператив савдони ташкил этиш, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари тайёрлашни ташкил этиш ва товаршунослик, бухгалтерия ҳисоби, хўжалик фаолиятини назорат ва таҳлил қилиш.

Сиртқи бўлим: халқ истеъмоли моллари кооператив савдосини ташкил этиш ва товаршунослик, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари тайёрлашни ташкил этиш ва товаршунослик, таом тайёрлаш технологияси ва умумий овқатланишни ташкил этиш, бухгалтерия ҳисоби, хўжалик фаолиятини назорат ва таҳлил қилиш.

САМАРҚАНД КООПЕРАТИВ ТЕХНИКУМИ

(Самарқанд шаҳри, Гагарин кўчаси, 43-уй)

Кундузги бўлим: халқ истеъмоли моллари кооператив савдосини ташкил этиш ва товаршунослик, кооператив савдони ташкил қилиш (товаршунослик-бракёрлар мутахассислиги бўйича ихтисослаштириш), таом тайёрлаш технологияси ва умумий овқатланишни ташкил қилиш, бухгалтерия ҳисоби, хўжалик фаолиятини назорат ва таҳлил қилиш.

Сиртқи бўлим: халқ истеъмоли моллари кооператив савдосини ташкил қилиш ва товаршунослик, таом тайёрлаш технологияси ва умумий овқатланишни ташкил этиш, бухгалтерия ҳисоби, хўжалик фаолиятини назорат ва таҳлил этиш.

БУХОРО КООПЕРАТИВ ТЕХНИКУМИ ВА БИЛИМ ЮРТИ

(Бухоро шаҳри, Низомий кўчаси, 2-уй).

ТЕХНИКУМ

Кундузги бўлим: халқ истеъмоли моллари кооператив савдосини ташкил этиш, тайёрловни ташкил этиш (ҳайвонот ва жун, мўйна хом ашёси товаршунослиги бўйича ихтисослаштириш), бухгалтерия ҳисоби, хўжалик фаолиятини назорат ва таҳлил этиш.

Сиртқи бўлим: халқ истеъмоли моллари кооператив савдосини ташкил этиш ва товаршунослик, қишлоқ хўжалик маҳсулотларини тайёрлашни ташкил этиш ва товаршунослик (ҳайвонот ва жун-мўйна хом ашёси товаршунослиги бўйича ихтисослашиш билан бирга), бухгалтерия ҳисоби, хўжалик фаолиятини назорат ва таҳлил этиш.

БИЛИМ ЮРТИ

Озиқ-овқат ва ноозиқ-овқат моллари сотувчилари, назоратчи кассирлар, сотувчи-назоратчи-кассирлар, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари ва хом ашёсини тайёрловчилар.

ФАРҒОНА КООПЕРАТИВ ТЕХНИКУМИ ВА БИЛИМ ЮРТИ

(Фарғона шаҳри, Коммунистлар кўчаси, 105-уй).

ТЕХНИКУМ

Кундузги бўлим: халқ истеъмоли моллари кооператив савдосини ташкил этиш ва товаршунослик, китоб товаршунослиги, бухгалтерия ҳисоби, хўжалик фаолиятини назорат ва таҳлил этиш.

Сиртқи бўлим: халқ истеъмоли моллари кооператив савдосини ташкил этиш ва товаршунослик, бухгалтерия ҳисоби, хўжалик фаолиятини назорат ва таҳлил этиш.

БИЛИМ ЮРТИ

Озиқ-овқат ва ноозиқ-овқат моллари сотувчилари, назоратчи кассирлар, хўжалик моллари ва қурилиш материаллари сотувчилари.

НУКУС КООПЕРАТИВ ТЕХНИКУМИ ВА БИЛИМ ЮРТИ

(Нукус шаҳри, К. Маркс кўчаси).

ТЕХНИКУМ

Кундузги бўлим: халқ истеъмоли моллари кооператив савдосини ташкил этиш ва товаршунослик, бухгалтерия ҳисоби, хўжалик фаолиятини назорат ва таҳлил этиш.

Сиртқи бўлим: халқ истеъмоли моллари кооператив савдосини ташкил этиш ва товаршунослик, бухгалтерия ҳисоби, хўжалик фаолиятини назорат ва таҳлил этиш.

БИЛИМ ЮРТИ

Озиқ-овқат ва ноозиқ-овқат моллари сотувчилари, сотувчи-назоратчи-кассирлар, ошпазлар, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари сотувчилари.

ҚАРШИ КООПЕРАТИВ ТЕХНИКУМИ ВА БИЛИМ ЮРТИ

(Қарши шаҳри, Ленин кўчаси, 52-уй)

ТЕХНИКУМ

Кундузги бўлим: халқ истеъмоли моллари кооператив савдосини ташкил этиш ва товаршунослик, бухгалтерия ҳисоби, хўжалик фаолиятини назорат ва таҳлил этиш.

Сиртқи бўлим: халқ истеъмоли моллари кооператив савдосини ташкил этиш ва товаршунослик, бухгалтерия ҳисоби, хўжалик фаолиятини назорат ва таҳлил этиш.

БИЛИМ ЮРТИ

Озиқ-овқат ва ноозиқ-овқат моллари сотувчилари, сотувчи-назоратчи-кассирлар, ошпазлар, қандолатчи, машина бошқаришни биладиган тайёрловчилар.

ТЕРМИЗ КООПЕРАТИВ ТЕХНИКУМИ ВА БИЛИМ ЮРТИ

(Термиз шаҳри, Октябрь кўчаси, 204-уй)

ТЕХНИКУМ

Кундузги бўлим: халқ истеъмоли моллари кооператив савдосини ташкил этиш ва товаршунослик, бухгалтерия ҳисоби, хўжалик фаолиятини назорат ва таҳлил этиш.

Сиртқи бўлим: халқ истеъмоли моллари кооператив савдосини ташкил этиш ва товаршунослик, бухгалтерия ҳисоби, хўжалик фаолиятини назорат ва таҳлил этиш.

БИЛИМ ЮРТИ

Озиқ-овқат ва ноозиқ-овқат моллари сотувчилари, сотувчи-назоратчи-кассирлар, ошпазлар, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари сотувчилари.

АНДИЖОН КООПЕРАТИВ ТЕХНИКУМИ ВА БИЛИМ ЮРТИ

(Андижон области, Олтинкўл район маркази, В. И. Ленин 100 йиллиги проспекти)

ТЕХНИКУМ

Кундузги бўлим: савдо ва умумий овқатланиш корхоналарига техника хизмати кўрсатиш ва ускуналар ремонти, нонпазлар, макарон ва кондитер ишлаб чиқариши, таом тайёрлаш технологияси ва умумий овқатланишни ташкил этиш.

БИЛИМ ЮРТИ

Озиқ-овқат ва ноозиқ-овқат маҳсулотлари сотувчилари, ошпазлар, нонпаз-қандолатчилар, ошпаз-официантлар, сотувчи-назоратчи-кассирлар, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари ва хом ашё тайёрловчилар.

ТОШКЕНТ КООПЕРАТИВ БИЛИМ ЮРТИ

(Тошкент шаҳри, Путилов кўчаси, 210 «а» уй).

Озиқ-овқат ва ноозиқ-овқат моллари сотувчилари, сотувчи-контролёр-кассирлар, ошпазлар, ошпаз-қандолатчилар, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари ва хом ашё тайёрловчилар, нонпаз-қандолатчилар.

СИРДАРЕ КООПЕРАТИВ БИЛИМ ЮРТИ

(Гулистон шаҳри, 4-микрорайон)

Озиқ-овқат ва ноозиқ-овқат маҳсулотлари сотувчилари, контролёр-кассирлар, ошпазлар.

НАМАНГАН КООПЕРАТИВ БИЛИМ ЮРТИ

(Наманган области, Косонсой райони, Қўқимбой посёлкаси)

Озиқ-овқат ва ноозиқ-овқат моллари сотувчилари, ошпазлар, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари ва хом ашё тайёрловчилар, назоратчи-кассирлар.

ЖИЗЗАХ КООПЕРАТИВ БИЛИМ ЮРТИ

(Жиззах шаҳри, Ҳамза кўчаси, 2-уй)

Озиқ-овқат ва ноозиқ-овқат моллари сотувчилари, назоратчи-кассирлар, ошпаз-официантлар, ошпаз-қандолатчилар, нонпаз-қандолатчилар, машина ҳайдашни биладиган сотувчилар.

КООПЕРАТИВ ТЕХНИКУМЛАРИГА ҚАБУЛ ҚИЛИШ ҚОИДАЛАРИ:

Техникумларнинг кундузги бўлимига 30 ёшгача бўлган, сиртқи бўлимига эса ёшидан қатъи назар, 8 йиллик ёки ўрта мактаб ҳажмида маълумоти бўлган, кириш имтиҳонларини муваффақиятли топширган кишилар қабул қилинади.

Матлубот кооперацияси корхоналари ва ташкилотларидаги номенклатура лавозимларида ишлаган ва шу лавозимда камида 2 йил амалий иш стажига эга бўлганлар, ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда ўқиш учун йўлланма билан юборилганлар кириш имтиҳонларисиз қабул қилинади.

Ариза ўқув юрти директори номига ёзилиб, қуйидаги ҳужжатлар илова қилинади: маълумоти ҳақидаги ҳужжатнинг асли, 086/У формадаги медицина справкаси, меҳнат дафтарчасидан корхона раҳбари тасдиқлаган кўчирма, кооператив ташкилотнинг йўлланмаси, 3х4 см. катталикдаги 4 дона фотосурат.

Паспорт (туғилганлик ҳақида гувоҳнома), ҳарбий билет ёки чақирилувчининг гувоҳномаси шахсан кўрсатилади.

8 йиллик маълумот тўғрисида гувоҳномага эга бўлганлар кундузги бўлимнинг 1 курсига қабул қилинади.

Умумтаълим мактабини битириб келганлар кундузги бўлимнинг 2 курси ва сиртқи бўлимнинг 3 курсига қабул қилинади.

Кундузги бўлимга 8 йиллик маълумот базасида, шунингдек тўла ўрта мактаб базасида 31 июлгача, сиртқи бўлимга 10 августгача ҳужжатлар қабул қилинади.

Кириш имтиҳонлари техникум томонидан белгиланган бир нечта потокда ўтказилади.

Барча мутахассисликлар бўйича ўқишга кирувчилар икки фандан кириш имтиҳонлари топширадилар:

барча ўрта маълумотлилар группаларда қуйидаги имтиҳонларни топширадилар:

она тили ва адабиёт (иншо), мактабни тожик, қозоқ, туркман ва СССР халқларининг бошқа тилларида тамомлаганлар диктантни рус тилида ёзишлари мумкин, математика (оғзаки).

Кирувчилар қуйидаги имтиҳонларни топширадилар: 8-синф маълумоти билан барча мутахассисликлар бўйича иккита имтиҳон топширилади: она тили (диктант), математика (оғзаки).

КООПЕРАТИВ ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТЛАРИГА ҚАБУЛ ҚОИДАЛАРИ:

Билим юртларига 30 ёшгача бўлган ўрта умумтаълим мактаби маълумотига эга бўлган йигит-қизлар қабул қилинади.

Аризага қуйидагилар илова қилинади: маълумоти ҳақида ҳужжат (асли), медицина справкаси, 3х4 см. катталикдаги 4 дона фотосурат, кооператив ташкилот ёки корхона йўлланмаси.

Паспорт ёки туғилганлик ҳақидаги гувоҳнома, ҳарбий билет ёки чақирилувчининг гувоҳномаси шахсан кўрсатилади.

Кооператив ҳунар-техника билан юртларига кооператив ташкилотлар йўлланмаси асосида кириш имтиҳонларисиз қабул қилинади. Ўқиш муддати — 8 ойдан 2 йилгача.

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» («Советский Узбекистан») Орган ЦК Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.

БЎЛИМЛАР: партия турмуши — 33-34-69, 32-53-97, 32-57-19, пропаганда — 32-55-70, саноат, қурилиш ва транспорт — 33-47-80, 32-53-14, 32-54-09, қишлоқ хўжалиги — 33-76-04, 32-53-15, 32-53-70, совет қурилиши — 33-12-46, 32-57-20, 32-54-18, фан, маданият ва халқ таълими — 33-44-51, 32-57-21, адабиёт ва санъат — 33-20-36, 32-54-35, 32-55-16, ахборот ва спорт — 33-14-24, 32-55-17, халқаро ҳаёт — 32-54-14, хатлар ва оммавий ишлар — 33-21-43, 32-53-16 32-53-20, 32-53-21, 33-11-49, 32-54-06, коммунистик ахлоқ — 32-54-29, фельетонлар — 32-54-27, иллюстрация — 32-57-22.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси, 700083, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.
Газета офсет усулида, А—2 форматда босилади.

Р. — 09821. Б. — 170. ИНДЕКС 64583. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12